

Sara Pajula ja Petra Pulliainen

Uhka vai mahdollisuus

Lastentarhanopettajien käsityksiä tieto- ja viestintäteknikasta
varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö

Kevät 2018

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Sara Pajula ja Petra Pulliainen

Työn nimi: Uhka vai mahdollisuus - Lastentarhanopettajien käsityksiä tieto- ja viestintätekniikasta varhaiskasvatuksessa

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2018

Sivumäärä: 53

Liitteiden lukumäärä: 3

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lastentarhanopettajien käsityksiä tieto- ja viestintätekniikasta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat: Millaisia käsityksiä lastentarhanopettajilla on tieto- ja viestintätekniikasta kasvatuksesta, millaisia tieto- ja viestintätekniisiä menetelmiä lastentarhanopettajat käyttävät kasvatuksessaan sekä millaiset tekijät liittyvät lastentarhanopettajan tieto- ja viestintätekniikan toteuttamiseen?

Ensimmäisessä teorialuvussa esitellään varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen liittyvää lainsäädäntöä sekä lastentarhanopettajan koulutusta ja ammattiosaamista. Koska opinnäytetyö toteutettiin Seinäjoella, esitellään tässä opinnäytetyössä myös seinäjokelaista varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Toisessa teorialuvussa määritellään tieto- ja viestintätekniikka, siihen liittyvää mediakasvatusta sekä tieto- ja viestintätekniikan roolia varhaiskasvatuksessa. Tässä kappaleessa esitellään myös aikaisempia tutkimuksia tästä aiheesta.

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimustapaa. Aineistonkeruu toteutettiin haastattelemalla kahdeksaa lastentarhanopettajaa kahdesta eri päiväkodista Seinäjoella. Aineiston analyysissä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Haastattelun tuloksista selvisi, että lastentarhanopettajien käsitykset tieto- ja viestintätekniikasta olivat sidoksissa heidän osaamiseensa sekä tietoonsa tässä asiassa. Myös ajatus lasten runsaasta tieto- ja viestintätekniikan käytöstä kotona herätti kielteisiä ajatuksia hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa varhaiskasvatuksessa. Tieto- ja viestintätekniikasta saadut koulutukset todettiin hyviksi, mutta ne olivat lyhyitä ja niitä oli vähän. Laitteita ja sovelluksia käytettiin monipuolisesti, vaikka lastentarhanopettajat olivat epävarmoja taidoistaan. Tieto- ja viestintätekniikan toteuttamiseen liittyviä haasteita aiheuttivat suuret lapsiryhmät ja laitteiden vähäisyys ryhmissä.

Avainsanat: tieto- ja viestintätekniikka, varhaiskasvatus, lastentarhanopettaja, pedagoginen vastuu, mediakasvatus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Social Services

Author/s: Sara Pajula ja Petra Pulliainen

Title of thesis: Kindergarten teachers' thoughts on information and communication technology in early childhood education

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi

Year: 2018

Number of pages: 53

Number of appendices: 3

The purpose of this thesis was to study kindergarten teachers' thoughts on information and communication technology in early childhood and preschool education. The research questions are: what kind of opinions kindergarten teachers have on information and communication technology education, what methods do kindergarten teachers use to teach information and communication technology and which factors are related to teaching information and communication technology according to kindergarten teachers.

The first theoretical chapter introduces early childhood and preschool education laws and also kindergarten teachers' education and their professional skills. This research is made in Seinäjoki, so early childhood and preschool education in Seinäjoki is also presented. The second theoretical chapter defines information and communication technologies, the way they deal with media education and the role of information and communication technologies in early childhood education. Earlier research is presented in this chapter, as well.

This thesis is a qualitative research. The study material was collected by interviewing eight kindergarten teachers from two different kindergartens. The study material was analysed by material-based content analysis method.

The research-based results shows that kindergarten teachers' opinions were combined regarding their skills and knowledge about communication and information technologies. Kindergarten teachers also believed that children use communication and information technology heavily at home. That caused kindergarten teachers to think negatively about information and communication technology in earlier childhood education. Kindergarten teachers' experiences about information and communication technology education were good, but trainings were short-timed and they were only a few of them. Devices and applications were used in different ways, even though kindergarten teachers were insecure about their skills. Challenges in teaching information and communication technology were the following: too large groups of children and small number of devices in kindergarten groups.

Keywords: information and communication technologies, early childhood education, pedagogical responsibility, kindergarten teacher, media education.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	8
2.1 Tutkimuskysymykset.....	8
2.2 Laadullinen tutkimus opinnäytetyössä.....	9
2.3 Aineistona yksilöhaastattelut.....	10
2.4 Aineiston analysointi.....	13
2.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	15
3 VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS.....	17
3.1 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lait ja määräykset.....	17
3.2 Lastentarhanopettajien osaaminen ja koulutus.....	19
3.3 Lastentarhanopettajien ammatillinen osaaminen.....	20
3.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus Seinäjoella.....	22
4 TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka VARHAISKASVATUKSESSA.....	24
4.1 Tieto- ja viestintäteknikka yleisesti.....	24
4.2 Tieto- ja viestintäteknikka osana mediakasvatusta.....	25
4.3 Tieto- ja viestintäteknikan rooli varhaiskasvatuksessa.....	27
4.4 Aikaisempia tutkimuksia ja hankkeita.....	30
5 TUTKIMUSTULOKSET.....	33
5.1 Taustatiedot.....	33
5.2 Käsityksiä tieto- ja viestintäteknikasta varhaiskasvatuksessa.....	33
5.3 Tieto- ja viestintäteknikan opettaminen varhaiskasvatuksessa.....	36
5.4 Lastentarhanopettajan tieto- ja viestintäteknikan toteuttamiseen liittyvät tekijät.....	37
6 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	40
7 POHDINTA.....	44
LÄHTEET.....	47

LIITTEET.....	53
---------------	----

1 JOHDANTO

Nykypäivänä elämme tieto- ja viestintäteknistä arkea, sillä suurin osa yhteydenpidosta, tiedonhausta ja viihtymisestä tapahtuu median välityksellä. Tämän vuoksi myös viralliset tahot ovat kiinnittäneet huomiota opetuksen tieto- ja viestintäteknikan kehittämiseksi. Suomen hallitus otti yhdeksi kärkihankkeekseen perusopetuksen uusien oppimisympäristöjen kehittämisen tuomalla mukaan opetukseen digitaalisia materiaaleja (Valtioneuvoston kanslia 2015, 17).

Vuonna 2016 tieto- ja viestintäteknikka huomioitiin myös varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2016, 21) kerrotaan laaja-alaisesta osaamisesta, jonka yksi osa-alue on ”monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologian osaaminen”. Tieto- ja viestintäteknikasta mainitaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ensi kertaa, jolloin tämä asiakirja myös velvoittaa sitä opettamaan. Myös esiopetussuunnitelman perusteissa velvoitetaan huomioimaan tieto- ja viestintäteknikka (Opetushallitus 2014, 18). Tieto- ja viestintäteknikasta voi käyttää myös lyhennettä TVT, joka on vakiintunut termi varhaiskasvatuksessa (Hietaranta 2017, 7). Myös me käytämme TVT- lyhennettä opinnäytetyössämme.

Tieto- ja viestintäteknikan opetusvelvollisuuden vuoksi meitä kiinnosti tehdä tästä aiheesta tutkimus, koska kyseistä osa-aluetta on pakko toteuttaa myös varhaiskasvatuksessa. Kaikilla lastentarhanopettajilla ei kuitenkaan ole välttämättä heti tarvittavia taitoja toteuttaa tätä, koska osa-alueena tieto- ja viestintäteknikka on vielä uusi. Näkökulmaksi otimme lastentarhanopettajan, koska hän on pedagogisesti vastuussa omasta ryhmästään, ja hänen tehtäväänsä kuuluu miettiä, miten tieto- ja viestintäteknikkaa toteutetaan hänen ryhmässään (Pakanen & Semi 2015). Aiheen rajaukseen varhaiskasvatuksessa sekä sen kanssa tiiviisti toimivassa esiopetuksessa vaikutti myös se, että toinen opinnäytteen tekijöistä on suuntautumassa varhaiskasvatukseen ja työllistymässä lastentarhanopettajaksi.

Aikaisempia tutkimuksia tästä aiheesta ei ole juurikaan toteutettu Suomessa, koska aihe on uusi. Keravalla tehdyssä opinnäytetyössä tutkittiin lastentarhanopettajien tieto- ja viestintäteknistä osaamista. Tuloksista selvisi, että lastentarhanopettajien TVT- taitojen tausta ei ole iästä riippuvainen sekä täydennyskoulutusten toivottiin

olevan pitkäkestoisempia. (Trinh 2017, 3, 39.) Myös meitä kiinnosti selvittää lastentarhanopettajien iän merkitystä heidän TVT-osaamiseensa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, koska se vastasi parhaiten tavoitteeseemme tutkia lastentarhanopettajien käsityksiä tieto- ja viestintäteknikasta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön yhteistyötahoina toimivat Seinäjoelta Joupin ja Katajalaakson päiväkodit.

Opinnäytetyö etenee opinnäytetyön toteutuksen esittelystä, teorian viitekehitykseen, jonka ensimmäisessä luvussa kerrotaan varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta Suomessa ja Seinäjoella. Lisäksi kerrotaan lastentarhanopettajien koulutuksesta ja ammattiosaamisen liittyvistä tekijöistä. Toisessa teorialuvussa avataan tieto- ja viestintäteknikan määritelmää ja sen roolia osana varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Lisäksi käsitellään tästä aiheesta tehdyistä tutkimuksista ja hankkeesta. Lopuksi esitellään tutkimustulokset ja johtopäätökset sekä pohditaan opinnäytetyön prosessia.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen toteuttamiseen liittyvät asiat. Luvussa käydään läpi tutkimuskysymykset ja käytetty tutkimusmenetelmä. Lisäksi tässä luvussa kerrotaan tutkimuksen vaiheista, kuten tutkimusaineiston keruusta, kohderyhmästä ja aineiston analysoinnista. Lopuksi käsitellään eettisesti hyväksyttäviä ja luotettavia tapoja tehdä tutkimusta.

2.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaisia käsityksiä ja taitoja lastentarhanopettajilla on tieto- ja viestintäteknikasta varhaiskasvatuksessa. Tämä antaa tärkeää tietoa päiväkodeille heidän tiedoista ja taidoista. Näin he voivat kehittää lastentarhanopettajien tieto- ja viestintäteknistä osaamista.

Tutkimuskysymyksiksi valikoituivat seuraavat kysymykset, joiden avulla selvitetään lastentarhanopettajien käsityksiä aiheesta, miten se näkyy käytännön työssä sekä millaiset tekijät liittyvät tieto- ja viestintäteknikan toteuttamiseen.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia käsityksiä lastentarhanopettajilla on tieto- ja viestintäteknisestä kasvatuksesta?
2. Millaisia tieto- ja viestintäteknisiä menetelmiä lastentarhanopettajat käyttävät kasvatuksessaan?
3. Millaiset tekijät liittyvät lastentarhanopettajan tieto- ja viestintäteknikan toteuttamiseen?

2.2 Laadullinen tutkimus opinnäytetyössä

Hyvä tieteellinen tutkimus edellyttää aina tarkkaa raportointia ja perusteltuja asioita (Vilkkä 2015, 39). Tutkimuksessa on esitettävä tarkasti tutkimusongelmien, tutkimuskysymysten ja tavoitteiden lisäksi myös tutkimusmenetelmä. On hyvä pohtia, millaista tietoa tutkimuksella on tarkoitus tavoitella, ja onko haluttu tieto saavutettavissa laadullisin vai määrällisin menetelmin. (Vilkkä 2015, 66.) Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, koska tavoitteena oli selvittää selvittää lastentarhanopettajien käsityksiä ja osaamista tieto- ja viestintätekniikan käyttämisestä, sekä sen opettamisesta varhaiskasvatuksessa.

Laadullinen tutkimus eroaa määrällisestä tutkimuksesta siten, että laadullisessa tutkimuksessa halutaan saada selville ihmisten toiminnalleen antamia merkityksiä. Laadullisesta tutkimuksesta saatavia vastauksia ei voida yleistää, kun taas määrällisessä tutkimuksessa tuloksia voidaan tilastoida ja löytää siten yhtäläisyyksiä. (Vilkkä 2015, 67.) Halusimme saada lastentarhanopettajien omat ajatukset ja käsitteet asioista esille ja sitä kautta ymmärtää tieto- ja viestintätekniikan merkitystä varhaiskasvatuksessa. Laadullinen tutkimus keskittyykin enemmän ymmärtämään tutkittavien näkökulmaa, kun taas määrällinen tutkimus keskittyy yleistämään asioita (Glesne & Peshkin 1992, Hirsjärven & Hurmeen 2002, 22 mukaan).

Tutkimuksen aineistonkeruussa on pohdittava lisäksi aineiston laajuutta, jotta se vastaa tutkimuskysymykseen kattavasti ja luotettavasti (Vilkkä 2015, 66). Laadullisella tutkimuksella pyritään esimerkiksi kuvaamaan tapahtumaa tai ilmiötä, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan jollekin ilmiölle teoreettisesti mielekäs tulkinta. Näin ollen on tärkeää, että tutkimuksen osallistujat ovat henkilöitä, joilla on kokemusta asiasta tai he tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon. Heidän valitseminen pitäisi olla harkittua ja tarkoituksenmukaista. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kokoa säätelee sen laatu, ei määrä. (Vilkkä 2015, 135, 150; Tuomi & Sarajarvi 2018, 98.) Edelliset lauseet perustelevat, myös sitä, miksi otimme näkökulmaksi lastentarhanopettajat; heillä on pedagoginen vastuu omasta ryhmästä ja he vastaavat toiminnan suunnittelusta, suunnitelmallisuudesta ja tavoitteellisuuden toteutumisesta ja toiminnan arvioinnista. Työn sisällön perusteella koimme, että heillä on kokemusta ja tietämystä aiheestamme enemmän.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistoa voi kerätä eri menetelmillä. Kun halutaan selvittää ihmisen toimintaa tai kokemusta, yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat kysely, haastattelu, havainnointi sekä erilaisista dokumenteista koottu tieto. Kyseisiä aineistonkeruumenetelmiä voi käyttää eri tavoin yhdisteltyinä, vaihtoehtoisesti tai rinnan tutkimusresurssien ja tutkittavan ongelman mukaan. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää myös määrällisen tutkimuksen aineistojen keräämisessä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83–85.) Valitsimme haastattelun aineistonkeruumenetelmäksi.

2.3 Aineistona yksilöhaastattelut

Aloitimme opinnäytetyön prosessin syksyllä 2017 osallistuessamme ensimmäiseen seminaariimme. Aiheena oli suorittaa tätä samaa aihetta koskeva tutkimus päiväkotilaisten vanhemmille, josta teimme myös tutkimussuunnitelman. Toinen opinnäytetyön tekijöistä oli harjoittelussa Joupin päiväkodissa samaan aikaan, ja kysyimme päiväkodinjohtajalta kiinnostusta osallistua tutkimukseen. Hän ehdotti, että tutkimus toteutettaisiin vanhempien sijaan lastentarhanopettajille ja mukana voisi olla toinenkin päiväkotit. Otimme yhteyttä samalla alueella sijaitsevaan Katajalaakson päiväkotiin, joka suostui myös tutkimukseen. Yhteistyökumppaneina toimivat Seinäjoella sijaitsevat Joupin ja Katajalaakson päiväkodit. Katajalaakson päiväkodissa toimii kuusi ryhmää, joista kaksi on esiopetusryhmiä. (Seinäjoen kaupunki, Katajalaakson päiväkotit, [viitattu 6.2.2018].) Myös Joupin päiväkodissa on kuusi ryhmää, joista kaksi on esiopetusryhmiä. Joupin Koivulehto-nimisessä esiopetusryhmässä toteutetaan lisäksi englannin kielisuihkuesiopetusta. (Seinäjoen kaupunki, Joupin päiväkotit, [viitattu 6.2.2018].)

Vuoden vaihteen jälkeen, tammikuussa 2018, päivitimme tutkimussuunnitelmamme ja lähetimme sen päiväkodinjohtajille luettavaksi ennen tutkimusluvan anomista. Saimme nopeasti hyväksynnän suunnitelmalle, jonka jälkeen anoimme tutkimuslupa Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukselta. Tutkimusluvan hyväksytty päätös tuli viikon sisällä anomisesta (Liite 1).

Laadullisen tutkimuksen yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä haastattelu sopi tähän opinnäytetyöhön, sillä tarkoituksena oli saada lastentarhanopettajien omat

käsitykset ja ajatukset esille tieto- ja viestintäteknikasta. Haastattelu on myös useimmin käytetty aineistonkeruumenetelmä (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34). Kirjallisuudessa tutkimushaastattelut on jaoteltu useisiin ryhmiin vaihtelevin nimikkein, mutta ne voidaan erotella kolmeen pääluokkaan, strukturoituun, puolistrukturoituun ja strukturoimattomaan haastatteluun (Hirsjärvi & Hurme 2008, 43; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 208). Strukturoidussa haastattelussa eli lomakehaastattelussa käytetään apuna lomaketta, jossa kysymysten ja väitteiden muoto ja esitysjärjestys on ennalta määrätty. Strukturoimattomassa haastattelussa eli avoimessa haastattelussa haastattelija on miettinyt vain tietyn aiheen tai alueen, josta käydään keskustelua. (Hirsjärvi ym. 2009, 208–209.)

Aineiston keruun toteutettiin puolistrukturoidulla haastattelulla eli teemahaastattelulla (Liite 3). Siinä aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa ja oleellisinta on edetä keskeisten teemojen varassa. Haastattelutilanteessa kysymysten tarkkaa muotoa tai järjestystä ei ole määritetty vaan niitä voidaan tarkentaa tai syventää haastatteluvastauksiin perustuen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48; Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88.) Haastattelun teema-alueet laadittiin siten, että saisimme aineistoa, jonka avulla on mahdollista vastata asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Päätimme kysyä lisäksi taustatietoja eli iän, sukupuolen, koulutustaustan ja työkokemuksen lastentarhanopettajan virassa toimimisessa.

Pohtiessamme haastattelua tutkimusmenetelmänä oli oleellista päättää, toteutameko haastattelun yksilö-, pari vai ryhmähaastatteluna. Pohdimme yksilö- ja ryhmähaastattelun välillä. Hirsjärvi ja Hurme (2008, 63) nostavat esille ryhmädynamiikan ja erityisesti valtahierarkian vaikutuksen siihen, mitä sanotaan ja kuka puhuu ryhmässä. Me päädyimme yksilöhaastatteluun, koska emme voineet olla varmoja päiväkotien ryhmädynamiikasta ja tutkimuksen tarkoituksena on kuitenkin saada lastentarhanopettajien omia käsityksiä tieto- ja viestintäteknikasta varhaiskasvatuksessa ja mitä menetelmiä he itse käyttävät. Halusimme varmistua, että saamme työntekijöiden oman äänen kuuluviin.

Tapasimme molemmat päiväkodin johtajat tammikuussa 2018, ja esittelimme tutkimuksen suunnitelman tarkemmin sekä tekemämme tutkimushaastattelukysymykset. Allekirjoitimme myös opinnäytetyötä koskevan sopimuksen, joka tehdään yh-

teistyötahon ja SeAMK:n välille. Tapaamisessa keskustelimme, kuinka tämä tutkimus on ajankohtainen ja tulee tarpeeseen, koska tieto- ja viestintätekniiikan taidot eivät välttämättä ole kaikilla päiväkodin lastentarhanopettajilla saman tasoiset. Tapaamisessa kerroimme myös tarvitsemamme haastateltaviksi kahdeksan lastentarhanopettajaa ja haastattelujen kestävän n. 20–30 minuuttia. Joupin sekä Katajalaakson päiväkodinjohtajat sopivat oman henkilökuntansa kanssa tutkimukseen osallistujat. Meillä sekä päiväkodinjohtajilla syntyi yhteisenä ajatuksena valita tutkimukseen haastateltavia lastentarhanopettajia eri ikäluokista, mielenkiintona nähdä, onko iällä merkitystä lastentarhanopettajien tieto- ja viestintätekniiikan osaamiseen.

Lähetimme saatekirjeen ja haastattelukysymykset etukäteen päiväkodinjohtajille, jotka välittivät asiakirjat haastatteluluun osallistujille (Liitteet 2 ja 3). Pohdimme aluksi haastattelukysymyksien lähettämistä etukäteen. Tulimme kuitenkin samaan tulokseen, mitä Tuomi ja Sarajärvi (2018, 85) painottavat haastattelua tehdessä, että on perusteltua antaa haastattelukysymykset tai aiheet haastateltaville hyvissä ajoin ennen haastattelua, saadakseen mahdollisimman paljon tietoa halutuista asioista. Huomasimme haastattelutilanteissa, että haastateltavista moni oli ehtinyt perehtyä kysymyksiin ja tehdä muistiinpanoja aiheesta, mikä näkyi ytimekkäinä ja runsaina vastauksina.

Haastattelimme yhteensä kahdeksan lastentarhanopettajaa helmikuussa 2018 viikoilla seitsemän ja kahdeksan. Ennen haastatteluita keskustelimme, voisiko toisen meistä opinnäytteen tekijöistä tekemä harjoittelu Joupin päiväkodissa vaikuttaa tutkimustuloksiin. Pohdittuamme asiaa ja tulimme siihen tulokseen, että yhteistyösuhde lastentarhanopettajiin ei ollut sellainen, jonka olisimme kokeneet vaikuttavan tutkimustuloksiin. Päätimme kuitenkin varmistaa asian niin, että toinen meistä, joka oli ennestään tuntematon päiväkodin työntekijöille, toimi haastattelijan roolissa kyseisessä päiväkodissa.

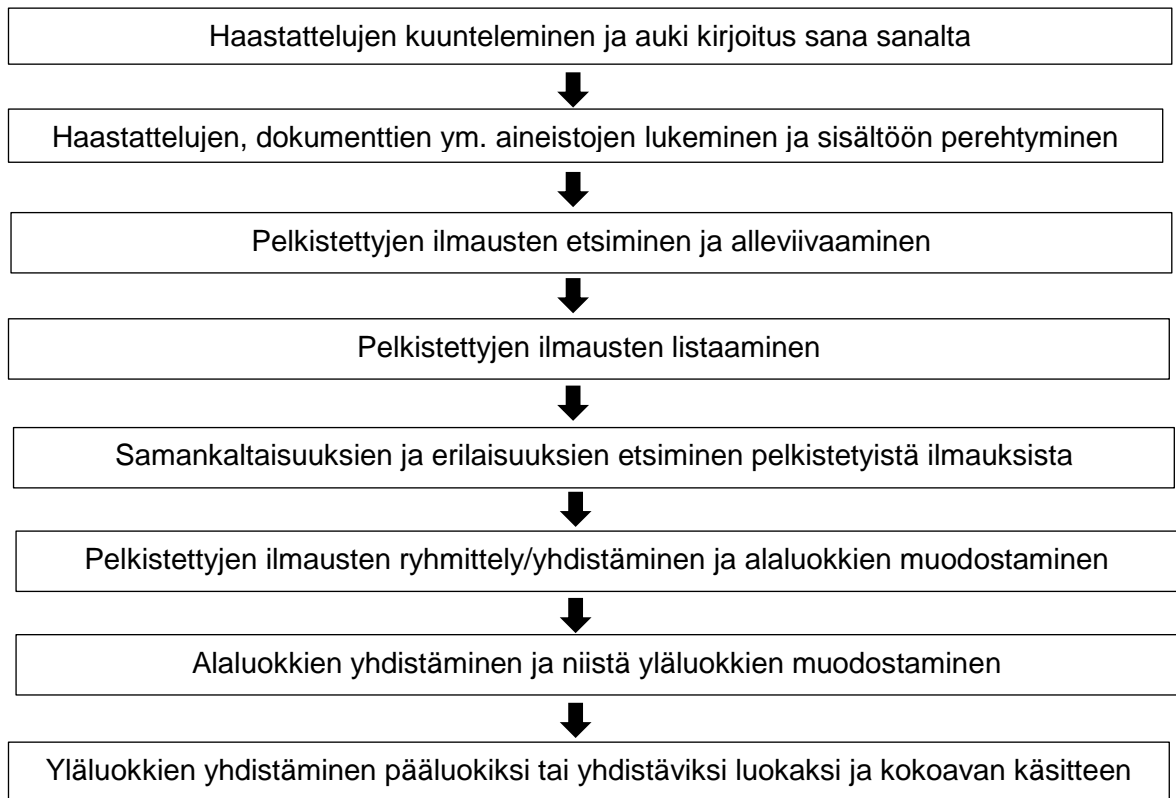
Päiväkodeissa haastateltavat olivat etukäteen suunnitelleet haastattelu järjestyksen. Meille oli myös varattu rauhallinen toimistotila. Haastattelun aluksi esittelimme itsemme. Lisäksi kerroimme nauhoittavamme haastattelut litterointia eli puhtaaksi kirjoitusta varten sekä haastatteluiden pysyvän anonyymeinä. Toimme myös esille halumme saada tietoa ja mielipiteitä mahdollisimman paljon. Haastattelut kestivät 15–30 minuuttia.

Haastattelu on joustava menetelmä, jonka etuna on mahdollisuus säädellä aineiston keruuta tilanteen edellyttämällä tavalla ja myötäillä vastaajaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85). Haastatteluissa pitäydyimme tarkasti suunnitelluissa kysymyksissä. Joillekin haastateltaville selvensimme yhtä kysymystä, kun he itse kysyvät, mitä tarkoitamme sillä. Haastattelutilanteessa on hyvä mahdollisuus toistaa kysymys, selvittää kysymysten sanamuotoa, oikaista syntyneitä väärinkäsityksiä ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85.) Haastatteluiden lopuksi kysyimme vielä kaikilta, onko heillä jotain lisättävää antaen mahdollisuuden lisätä mieleen heränneitä ajatuksia. Säilyttääksemme anonyyminä haastateltavien henkilöllisyyden, haastattelut on nimetty opinnäytetyössämme H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7 ja H8.

2.4 Aineiston analysointi

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen se tulee muuttua muotoon, jossa sitä on mahdollista tutkia. Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutettujen tutkimusten analysoitava aineisto on yleensä teksti- tai kuvamuodossa. (Vilkkä 2015, 137.) Aineiston analysoinnin aloitimme muuttamalla haastatteluaineiston tekstimuotoon eli litteroimalla. Litteroitaessa aineistoja kirjoitimme haastateltavien vastaukset kysymyksiin sanasta sanaan. Ennen haastattelua käytyä tutustumiskeskustelua emme kirjoittaneet ylös, koska sen tarkoituksena oli purkaa mahdollista jännittyneisyyttä tai pelkoa ja luoda luottavainen ilmapiiri haastattelun alkuun. Sillä ei ollut sisällöllisesti vaikutusta tutkimusaineiston sisältöön. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 39 sivua.

Aineiston analysoinnin toteutimme aineistolähtöisenä eli induktiivisena sisällönanalyysinä. Se voidaan jakaa kolmivaiheiseksi prosessiksi: 1) aineiston pelkistäminen eli redusointi 2) aineiston ryhmittely eli klusterointi 3) teoreettisten käsitteiden luominen eli aineiston abstrahointi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Kuviosta 1 nähdään vaihe vaiheelta Tuomen ja Sarajärven aineistolähtöisen sisällönanalyysin prosessi, jota olemme myös noudattaneet aineiston analysoinnissa.

Kuvio 1. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123).

Aloitimme aineiston analysoinnin kuvion 1 mukaisesti perehtymällä litteroituun aineistoon. Tulostimme ja luimme aineistoa läpi, jolloin myös aineistosta alkoi nousta pelkistyksiä ja niiden yhtäläisyyksiä. Tuomi & Sarajärvi (2018, 124) tuova aineiston pelkistämässä esille tavan, jossa auki kirjoitetusta aineistosta etsitään kuvaavia ilmaisuja tutkimustehtävän kysymysten avulla. Etsimme kuvaavia ja merkityksellisiä ilmauksia haastatteltava ja kysymys kerrallaan yhdistäen niitä teema-haastattelun teemojen alle. Pelkistettyä aineistoa kertyi 15 sivua.

Lajittelimme pelkistyksiä samanlaisuuksien ja erilaisuuksien mukaan. Näistä pelkistyksistä muodostimme alaluokkia, jotka yhdisteltyämme saimme muodostettua yläluokkia. Yläluokiksi muodostuivat lopulta käsitykset tieto- ja viestintäteknikasta varhaiskasvatuksessa, sen opettaminen varhaiskasvatuksessa ja sen toteuttamiseen liittyvät tekijät.

2.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Kaikissa opinnäytetyöprosessin vaiheissa opinnäytetyön suunnitelmasta loppuraportointiin täytyy ottaa huomioon eettisyys ja luotettavuus. Suomessa tutkimusetiikkaa käsittelee monenlaiset tahot. Esimerkiksi tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksessa kerrotaan hyvän tieteellisen käytännön edellytyksiä. He painottelevat yleisiä normeja, jotka ovat tunnettuja tiedeyhteisössä. Noudatimme rehellisyyttä raportoidessamme työstämme ja annoimme tarpeeksi tietoa haastateltaville sekä yhteistyökumppaneillemme. Olimme huolellisia ja tarkkoja tutkimuksen toteuttamisessa, tulosten säilömisessä sekä tutkimusten tulosten käsittelyssä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Salassapitovelvollisuuden alaisia asioita ei saa tuoda julki, joten haastateltavilta emme kysyneet nimiä. Olemme myös säilyttäneet haastattelut Seinäjoen ammattikorkeakoulun tunnuksien takana, joille ei ole pääsymahdollisuutta kuin opinnäytetyön tekijöillä. Opinnäytetyön valmistuttua haastateluaineisto tuhottiin.

Eettisyys opinnäytetyössä alkoi jo prosessin alussa, kun haimme tutkimusluvan Seinäjoen kaupungilta (Liite 1) ja allekirjoitimme yhteistyösopimuksen opinnäytetyöstä ohjaavan opettajamme sekä yhteistyökumppaniemme kanssa. Näissä asiakirjoissa lupaamme noudattaa hyviä tutkimuskäytäntöjä, kuten sitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Saatekirjeessämme (Liite 2), joka lähetettiin päiväkodinjohtajien kautta lastentarhanopettajille, kerroimme myös tutkimuksen osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Lähetämme myös opinnäytetyömme luettavaksi yhteistyökumppaneillemme ennen opinnäytetyön julkaisua, jotta he voivat lukea ja kommentoida opinnäytetyötämme.

Opinnäytetyön luotettavuutta lisäsimme perehtymällä monipuolisesti teorian tietoon ja käyttämällä erilaisia lähteitä ja arvioimme niiden luotettavuutta kriittisesti. Käytimme virallisia ja tieteellisiä lähteitä. Merkitsimme käytettävät lähteet asianmukaisesti ja tarkasti viitatessamme teoriaan ja merkitessämme ne lähdeluetteloon. Lisäksi raportoimme työvaiheista ja asioista tarkasti, jotta työ olisi mahdollisimman avointa. (Vilka 2015 41–42, 46.) Yhteistyötahomme ja tutkimusaiheemme oli toiselle opinnäytteen tekijälle tuttuja. Aikaisemmin kerroimme suhteista haastateltaviin ja emme huomanneet niillä olevan vaikutusta tutkimustuloksiin luotettavuuden kannalta.

Jotta saimme haastatteluista oikeanlaista tietoa, käytimme teemahaastattelurunkoa apuna. Pyrimme myös luomaan haastattelutilanteesta neutraalin ja rauhallisen, niin että haastateltavat saisivat kerrottua rehellisesti ja avoimesti näkemyksensä. Aikaa oli myös varattu tarpeeksi, millä pyrimme siihen, että haastattelijat saavat vastata rauhassa ja miettiä vastauksia. Väärinymmärryksiä varten olimme miettineet valmiiksi tarkennuksia haastattelukysymyksiin, jotta haastateltavat ymmärtäisivät kysymyksemme. Esitimme myös itse täsmentäviä kysymyksiä, jos meille jäi jotain epäselvyyksiä tai halusimme lisää tietoa. Haastattelut analysoimme laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysiä hyödyntäen. Tulosten analysoinnissa perustelimme tulkintamme tutkimustulosten suorilla lainauksilla (Hirsjärvi ym. 2009, 232–233.) Näillä keinoilla pyrimme tutkimuksen luotettavuuteen.

3 VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Tässä luvussa kerrotaan varhaiskasvatuksesta, jota säätelee lait ja muut säädökset. Koska tutkimme lastentarhanopettajien näkemyksiä ja osaamista, on olennaista käydä läpi lastentarhanopettajien koulutustaustaa sekä heidän ammattitaitoonsa vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen kohderyhmä valikoitui seinäjokelaista päiväko- deista, joten näemme tärkeänä tuoda opinnäytetyöhömmе myös seinäjokisen var- haiskasvatuksen toimintaa määrittäviä paikallisia ohjeistuksia.

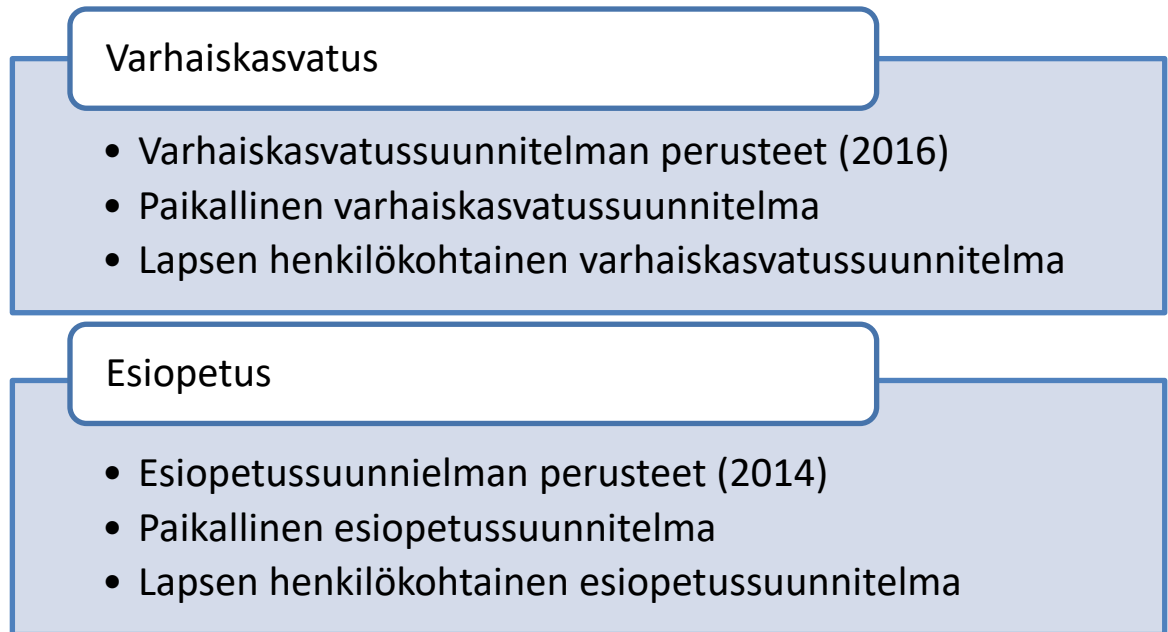
3.1 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lait ja määräykset

Varhaiskasvatusta säättävät eri lait riippuen varhaiskasvatuksen muodosta, sekä siitä, onko järjestäjä julkinen vai yksityinen taho. Näitä eri muotoja ovat: perhepäi- vähoito, ryhmäperhepäivähoito, avoin leikkitoiminta ja päiväkotі. Lastentarhanopet- tajat työskentelevät päiväkodissa, joten opinnäytetyössä keskitytään ainoastaan sii- hen toimintamuotoon.

Varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatustalaki. Uuden varhaiskasvatustalain ensim- mäisessä pykälässä määritellään varhaiskasvatus seuraavasti: "Varhaiskasvatuk- sella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka" (L 8.5.2015/580). Varhaiskasvatustalain ja opetushallituksen antaman valtakunnallisen määräyksen pohjalta on kirjoitettu varhaiskasvatustalain perusteet, jossa on tarkemmin määritelty varhaiskasvatusta ohjaavia asioita. Varhaiskasvatustalain perusteiden mukaan varhaiskasvatustalain perusteet kuuluvat kol- minaisuuteen, johon kuuluvat tämän lisäksi myös paikallinen eli kunnallinen sekä lapsen oma varhaiskasvatustalain perusteet. (Opetushallitus 2016, 8.) Varhaiskasva- tustalain perusteesta käytetään myös lyhennettä Vasu.

Esiopetusta ohjaa perusopetustalaki, joka velvoittaa lasta osallistumaan ennen pe- rusopetusta alkavaan esiopetukseen. Esiopetus kestää vuoden (L 21.8.1998/628). Perusopetustalain pohjalta on laadittu esiopetustalain perusteet, jotka määrit- tävät tarkemmin esiopetusta ohjaavia asioita. Esiopetustalain perusteesta käytetään

myös lyhennettä Eops. Esiopetussuunnitelman perusteissa kerrotaan myös paikallisesti päätettävistä esiopetussuunnitelmista. (Opetushallitus 2014, 10.) Samoin kuin varhaiskasvatussuunnitelmat ovat myös esiopetussuunnitelmat kolminaisuus, joka muodostuu valtakunnallisista perusteista, paikallisesta ja lapsen henkilökohtaisesta esiopetussuunnitelmasta. Vaikka esiopetusta ohjaa eri suunnitelma, on esiopetus kuitenkin olennainen osa varhaiskasvatusta. Alla oleva kuvio 2 selkeyttää varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaa määrittäviä asiakirjoja.

Kuvio 2. Varhaiskasvatus ja esiopetus (Esiopetussuunnitelman perusteet 2014, 10; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8).

Haluamme mainita tässä myös Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien sopimuksen, jota käytetään pohjana kaikissa lapsiin liittyvissä laeissa ja myös varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien taustalla. Kyseessä on YK:n valtioiden kirjoittama ihmisoikeussopimus, joka velvoittaa valtioita turvaamaan lapsen hyvää elämää (Unicef 1989, 4). Hellman-Suominen, Järvinen ja Laine (2009, 89) listaavat varhaiskasvatusta ja esiopetusta ohjaavia lakeja ja määräyksiä, jotka vaikuttavat esimerkiksi hallinnollisiin asioihin, varhaiskasvatuksen linjauksiin, lastensuojeluun sekä kenelle varhaiskasvatusta tulee tarjota ja miten. Emme kuitenkaan avaa näitä tässä yhteydessä enempää, koska niillä ei ole suoraa yhteyttä opinnäytetyöhömme, vaan ne vaikuttavat kaiken toiminnan taustalla.

3.2 Lastentarhanopettajien osaaminen ja koulutus

Lastentarhanopettajan lähtökohtainen ammattitaito ja osaaminen tulevat hänen koulutuksestaan, jonka jälkeen se täydentyy työelämästä saamallaan kokemuksella. Kysyimme haastattelussamme lastentarhanopettajina toimivien työntekijöiden koulutustaustaa nähdäksemme, onko sillä merkitystä tieto- ja viestintätekniikan osaamiseen. Kun työ kohdistuu toiseen ihmiseen, niin työntekijä tekee työtä omalla itsellään, johon vaikuttavat oma persoona, arvot sekä asenteet. Ne muokkautuvat koulutuksella ja työkokemuksella.

Päiväkodissa voi työskennellä lastentarhanopettajan virassa ja tämän lisäksi nimikkeellä päiväkodinopettaja. Tämä riippuu täysin kaupungin tai kunnan omasta tavasta, haluavatko he eritellä työnimikkeet kasvattajiensa tutkintotaustan perusteella. Virallisesti lastentarhanopettajan nimike tulee yliopiston tutkinnosta kasvatustieteen kandidaatti (Helsingin yliopisto, [viitattu 6.4.2018]). Käytämme tässä opinnäyte-työssä sitä nimikettä, koska se on myös työelämässä vakiintunut nimike kertomaan virasta, johon voi kouluttautua eri korkeakouluista. Seinäjoen varhaiskasvatuksessa käytetään nimikettä päiväkodinopettaja, ja vertailun vuoksi selasimme muutaman kaupungin verkkosivuja nähdäksemme, mutta moni ei julkaissut nimikkeitä verkkosivuillaan (Joupin päiväkodin henkilökunta, [viitattu 30.3.2018]).

Ennen yliopistoja lastentarhanopettajaksi oli mahdollista opiskella lastentarhanopettajaopistoissa vuoteen 1996 asti, jonka jälkeen koulutus siirrettiin yliopistoihin. (HE 196/ 1994.) Lastentarhanopettajaksi voi valmistua nykyään kahdesta eri korkeakoulusta. Yliopistosta valmistuva lastentarhanopettaja on viralliselta nimeltään kasvatustieteen kandidaatti, joka on kasvatustieteen opinnoissaan suuntautunut lastentarhanopettajaksi. Esimerkiksi Helsingin yliopiston lastentarhanopettajan koulutuksen sisällöstä kertovassa kohdassa painotetaan näin: ”Opinnoissa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen lapsinäkökulma sekä varhaiskasvatuksen yhteiskunnalliset, kulttuuriset, historialliset ja filosofiset ulottuvuudet” (Helsingin yliopisto, [viitattu 1.3.2018]). Sosiaalialan työvaliokunta on päivittänyt sosiaalialan varhaiskasvatuskoulutuksen kompetenssit 2017 vuoden lopulla. Niissä myös kehoitetaan tunnistamaan lapsen kulttuurillisia piirteitä ja hyödyntämään niitä työssään. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit 2017, 1.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstöstä on säädetty laki, joka määrittää lastentarhanopettajana ja lastenhoitajana toimivien kelpoisuusehdot. Lastentarhanopettajien tehtäviin vaaditaan vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnot (L 272/2005.) Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartan, jossa pohditaan sosionomitaustaisen lastentarhanopettajan koulutuksen suppeutta verrattaessa varhaiskasvatuksen kandidaattiin. Tämä johtuu siitä, että sosionomin tutkinto on tehty laajaksi, jolloin työkentällä sosionomin koulutuksella pystyy työskentelemään monissa työtehtävissä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 81–82.) Opetus- ja kulttuuriministeriön luonnoksessa varhaiskasvatuslaiksi ehdotetaan muun muassa sitä, että 1.8.2018 alkaen varhaiskasvatuksen opettajana saisi toimia vain kasvatustieteen kandidaatti ja sosionomin (AMK) nimikkeeksi tulisi varhaiskasvatuksen sosionomi. Nykyiset kelpoisuudet kuitenkin säilytettäisiin, sekä syksyllä 2018 opiskelemaan ehtineet sosionomit saisivat vielä pätevyyden toimia lastentarhanopettajana. Vuonna 2030 alusta varhaiskasvatusryhmissä toimisi joustava 1+1+1-malli, jossa jokaisessa päiväkotiryhmässä olisi lastentarhanopettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018, 5–7, 10.)

3.3 Lastentarhanopettajien ammatillinen osaaminen

Usein ihmiset hakeutuvat töihin alalle, jota he arvostavat ja pitävät tärkeänä. He kokevat, että heillä on jotain annettavaa ja ovat innostuneita siitä. Varhaiskasvatuksessa on paljon perinteitä, joita on opetettu lapsille jo kymmeniä vuosia sitten. On askarreltu, laulettu ja ulkoiltu. Lastentarhanopettajaksi haluavat tietävät nämä asiat ja ovat halunneet työskennellä niiden asioiden parissa. Tieto- ja viestintäteknikka on kuitenkin uusi asia, eikä varmasti moni lastentarhanopettaja ajatellut kouluttautuessaan 80-luvulla, että heidän täytyisi opetella uusi osa-alue tulevaisuudessa. Ahonen (2017, 57) pohtii tieto- ja viestintäteknologian olevan muutos, joka synnyttää eri ääripäiden tunteita. Hän lisää kielteisten tunteiden johtuvan ajatuksesta, että lapset käyttävät liikaa aikaa TVT:n parissa. Lisäksi lastentarhanopettajien tulisi ymmärtää, että lapsuuden tärkeät asiat ovat kulttuurisidonnaisia. Esittelemmekin tässä

kohdassa teoriaa arvoista ja lastentarhaopettajan reflektiivisyydestä, jotta voimme myöhemmin ymmärtää haastatteluista nousseita lastentarhanopettajan käsityksiä.

Arvojen tunnistaminen on monitasoinen arviointi, joka tapahtuu muistelemalla jo elettyä elämää, ja niihin vaikuttavat esimerkiksi valinnat, odotukset ja unelmat. Arvojen synty sekä ammatti, työkokemus ja harrastukset muokkaavat arvoja vuosien kuluessa. (Aaltonen, Heiskanen & Innanen 2003, 18, 34.) Elämme usein arvojemme mukaan, ja kuten kenelle tahansa, myös lastentarhanopettajalle voi olla vaikea suhtautua tieto- ja viestintätekniikkaan, jota hän ei näe tärkeänä. Kupila (2017, 308) toteaa, että työntekijän omat toimintamallit kehittyvät, kun hän keskustelee muiden kanssa omista kokemuksistaan löytäen niille merkityksiä, miettii erilaisia tulkintoja sekä arvioi muiden perusteluja sekä näkökulmia. Lisäksi hän painottaa, että reflektio auttaa työntekijää laajentamaan sekä kehittämään omaa työympäristöään, ja tämä taas auttaa siirtämään toimintaa kohti tulevaisuutta.

Varhaiskasvatuksen kasvatustyö tapahtuu yhdessä muun työyhteisön kanssa, mutta myös yksilöllisten taitojen ja arvojen mukaan. Lisäksi päiväkodit määrittelevät omat arvonsa. Kasvattajan olisi hyvä työskennellä päiväkodissa, jonka arvot kohtaavat omien arvojen kanssa, jotta ei tulisi arvoristiriitoja. Lastentarhanopettajaliiton ammattieettinen työryhmä on julkaissut myös lastentarhanopettajan ammattieettiset ohjeet (2004, 2). Niiden mukaan ammattieettisiä ohjeita ei ole määräyksien tavoin pakko noudattaa. Näemme itse, että eettisten ohjeiden noudattaminen kertoo korkeasta moraalitajusta, varsinkin, kun kyseessä on työskentely lasten ja perheiden kanssa.

Aikaisemmin olemme tuoneet esille lastentarhanopettajien vastuusta suunnitella ryhmän toimintaa. Myös ammattieettisissä ohjeissa korostetaan lastentarhanopettajan pedagogista vastuuta suunnitella ja toteuttaa ryhmänsä toimintaa. On myös eettisesti hyvä huolehtia omasta osaamisestaan, koska lastentarhanopettajan yksi tärkeä työkalu on hänen oma persoonansa. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2004, 4, 6.) Kuten missä tahansa, myös varhaiskasvatuksessa työskentelee erilaisia persoonia. Tärkeintä on kuitenkin tunnistaa, millainen itse on ja millaisista asioista on kiinnostunut. Lastentarhanopettajalla on suuri vaikutus lapsiin, ja jos opettaja ei ole itse kiinnostunut tukemaan lasten tieto- ja viestintätekniikan osaamista, hän evää lapseltakin mahdollisuuden oppia uutta. Tämän päivän lasten kulttuuriin

kuuluvat laitteet ja sovellukset, joten lastentarhanopettajan tulisi myös osata nähdä tämä näkökulma. Myös Masoumin (2015, 7) mukaan Hedegaard (2009) esittää, että esikoulun käytäntö mukautuu esikoulunopettajien arvojen ja normien mukaan.

Varhaiskasvatuksen työyhteisö kehittyy vasta, kun yhteisö pystyy jakamaan oppimisprosessista kehkeytyneet ideat. Kaikkien ryhmän kasvattajien ei ole pakko hallita kaikkia aiheita, vaan he voivat jakaa osaamistaan toisilleen tai koko päiväkodille. (Burgoyne 1996, 13–22, Kupilan 2017, 301 mukaan.) Uuden varhaiskasvatussuunnitelman myötä lastentarhanopettajien on täytynyt sopeutua nopeasti TVT:n muutokseen, ja tämä aiheuttaa haasteita ryhmädynamiikan muotoutumiselle, koska muutosprosessi on hidas.

3.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus Seinäjoella

Seinäjoen varhaiskasvatuksen toimintaa määrittää paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä paikallinen esiopetussuunnitelma. Lisäksi Seinäjoen väestö kasvaa, ja tämä näkyy varhaiskasvatuksen kehittämisessä hankkeiden ja projektien muodossa. Myös Seinäjoen kaupunki tukee kokonaisvaltaista lapsiperheiden hyvinvointia laadukkaalla varhaiskasvatuksella. (Seinäjoen kaupunkistrategia 2018, 2, 7.)

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma Seinäjoella on nimeltään Meirän vasu, ja varhaiskasvatussuunnitelma on kirjoitettu osittain kulttuurista perimää mukaillen Etelä-Pohjanmaan murteella. Vaikka kasvatuksen, hoidon ja opetuksen pääperiaatteet mukailevat varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja varhaiskasvatustakia, mutta seinäjokisen kulttuurin mukaan. Seinäjokelaisia piirteitä ovat: hyvinvointi ja terveys, luonto ja ympäristö, sukupolvien välinen yhteys sekä yrittäjyys. Lisäksi Seinäjoen varhaiskasvatuksen toiminnan pääperiaate on pienryhmätyöskentely, jota toteutetaan kaikessa toiminnassa. Pienryhmällä tarkoitetaan päiväkodin koko ryhmän jakamista 2–3 pienempään ryhmään. Näissä ryhmissä toteutetaan suunniteltua toimintaa. Tämän lisäksi painotetaan oppimisympäristöjen, liikunnan, digiosaimisen sekä taide- ja kulttuuripainotteisen varhaiskasvatuksen kehittämistä. (Meirän vasu 2017, 4-5.) Seinäjoen esiopetusta ohjaa esiopetussuunnitelmien perusteiden

lisäksi paikallinen eteläpohjalainen esiopetussuunnitelma, joka on toteutettu yhteistyössä koko maakunnan 17 kunnan kanssa (Eteläpohjalainen esiopetuksen opetussuunnitelma 2016, 1).

Muita Seinäjoen varhaiskasvatuksen tärkeitä kehittämisohjelmia ovat Taituri-taidetoimintamalli sekä Innovatiivisten oppimisympäristöjen kehittäminen varhaiskasvatuksessa -hanke. Taituri on seinäjokelaislähtöinen taidetoimintamalli, joka kuuluu kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelmaan. Malli on toteutettu yhteistyössä varhaiskasvatuksen, taiteen ja kulttuurin toimialojen kesken. Taiturin tavoitteena on kouluttaa kasvattajia, organisoida taidevierailuja ja projekteja sekä auttaa viemään taidetta ja kulttuuria käytäntöön. (Taituri-taidetoimintamalli 2017.)

Seinäjoki sai hankerahoituksen hankkeeseen, jolla oli tarkoituksena kehittää varhaiskasvatuksen liikuntaosaamista sekä tieto- ja viestintäteknistä osaamista vuosina 2016-2017. Hankkeella oli kaksi päätavoitetta, joista toinen oli liikunnan lisääminen varhaiskasvatuksessa. Toinen päätavoite oli saada kehittää varhaiskasvatukseen tieto- ja viestintäteknisiä laitteita ja osaamista. Tarkempina tavoitteina oli saada tieto- ja viestintäteknisiä laitteita sekä opastaa kasvattajia ja lapsia käyttämään niitä arjessa. Lisäksi tavoitteena on tukea lasten oppimishalua etsimällä tietoa eri laitteiden avulla, sekä kasvattaa lasten pitkäjänteisyyttä ja yrittäjyyttä. Kaksi digilähettilää kiersi vuoden aikana kahdesti Seinäjoen päiväkodeissa ja auttoivat kasvattajia käyttämään saatuja laitteita. Niitä olivat koodaukseen käytetyt Bee-bot-robotit, tabletit, kannettava tietokone sekä dataprojektori. (Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatus 2016–2017.)

Koska hanke päättyi vuoden 2017 lopussa, loppuraporttia ei ollut varhaiskasvatuksessa ehditty tehdä tämän opinnäytetyön aikana. Emme siten saaneet tietoomme, millaisella menestyksellä tämä hanke toteutui. Saimme kuitenkin tämän julkaisemattoman hankesuunnitelman, jossa kerrottiin hankkeen tavoitteista. Samassa yhteydessä selvisi, että Seinäjoen varhaiskasvatuksella ei vielä ole omaa tieto- ja viestintäteknikan strategiaa.

4 TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka VARHAISKASVATUKSESSA

Tässä luvussa perehdytään tarkemmin tieto- ja viestintäteknikkaan (TVT). Luvussa käsitellään TVT:n määritelmää, ja miten se liittyy mediakasvatukseen. Lisäksi esitellään TVT:n roolia varhaiskasvatuksessa, ja miten tätä aihetta on tutkittu ulkomailla.

4.1 Tieto- ja viestintäteknikka yleisesti

Suomessa on puhuttu 1980-luvun alussa tietotekniikasta (information technology, IT). Se on merkinnyt tieteenaluetta sekä yleisemmin yleissivistävän koululaitoksen oppiainetta. Vuonna 1985 työvälineohjelmien merkitys on alkanut nousta keskeisemmäksi, jolloin on siirrytty kestävämpien ja koulutustasolle sopiviin työvälineohjelmien käyttöön. Kyseisiin kestävämpiin työvälineohjelmiin on lueteltu esimerkiksi tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, kuvan- ja äänenkäsittely, tiedonhallinta ja piirros-ohjelmat. Liike-elämässä viestintää korostavia ohjelmia oli käytössä jo 1980-luvun puolessa välissä, mutta ei kasvatuksessa tai opetuksessa. (Tella 1997, 259.)

Tietotekniikan (IT) kehittyessä kehittyivät myös viestintäteknikat ja -ohjelmat (communication technology, CT), josta tärkeimmäksi muotoutui sähköposti. Tietotekniikka ja viestintäteknikka alkoivat yhdistyä esimerkiksi sähköpostien liitetiedostojen kautta. Myös terminologiassa tapahtui muutoksia, jonka jälkeen aloitettiin puhumaan tieto- ja viestintäteknikasta (information and communication technologies, ICT). ICT tulee englannin kielestä ja se on suomennettu tieto- ja viestintäteknikaksi, joka on lyhennetty vielä TVT:ksi. (Tella 1997, 261.)

TVT:llä on nykypäivänä, 20 vuoden jälkeen, suurempi rooli niin perusopetuksessa kuin myös varhaiskasvatuksessa. Se on nykyään muutakin kuin tietokoneet. Tieto- ja viestintäteknikka käsittää kaikki ne menetelmät, laitteet ja välineet, joilla voidaan etsiä, käsitellä ja hallita tietoa ja joita käytetään viestinnässä ja kommunikaatiossa (TVT-käsitteistöä, [viitattu 30.3.2018]). Tieto- ja viestintäteknikka sisältää varsinaisen tekniikan eli tietokoneet sekä niiden väliset yhteydet, jotka luovat verkon, jota pystytään hyödyntämään tiedon hankkimiseen, keskinäiseen kommunikointiin, ja

tiedon välittämiseen. Verkolla tarkoitetaan kansainvälisesti laajinta tieto- ja viestintäverkkoa eli Internetiä. TVT:hen kuuluvat myös perinteisempää viestintäteknikkaa eli puhelimet, radio ja televisio. Tieto- ja viestintäteknikan kehitys on tuonut lisäksi kannettavat tietokoneet, älypuhelimet, tabletit, tulostimet, kopiokoneet, videotykit, digikamerat, langattomat bluetooth-kaiuttimet, älytaulut ja erilaiset sovellukset ja pelit. (Pekkarinen 2001, 78-79.)

Tieto- ja viestintäteknikasta käytetään myös toista käsitettä, tieto- ja viestintäteknologia, joka voidaan määritellä laajemmin tai suppeammin, mutta käytännössä niiden käyttö tarkoittavat samaa asiaa. Tieto- ja viestintäteknologia sisältää kuitenkin varsinaisen tekniikan lisäksi sen käyttämisen. (Pekkarinen 2001, 79). Emme tarkemmin määrittele tekniikan ja teknologian eroa, koska erilaisissa lähteissä on käytetty kumpaakin sanaa samassa tarkoituksessa. Käytämme opinnäytetyössämme tieto- ja viestintäteknikan määritettä, sillä se on arjessa vakiintunut ja käytetty käsite.

4.2 Tieto- ja viestintäteknikka osana mediakasvatusta

Nykypäivänä elämme mediakulttuurissa, sillä suurin osa yhteydenpidosta, tiedonhausta, viihtymisestä ja oppimisesta tapahtuu median välityksellä. Media sanana tarkoittaa välineitä ja sisältöjä. Median välineitä ovat esimerkiksi sanoma- ja aikakauslehdet, televisio, kamerat, tabletit, tietokoneet ja älypuhelimet. Mediasisällöillä taas tarkoitetaan kaikkia viestejä, joita tuotetaan, käytetään ja välitetään mediavälineillä. Niitä ovat esimerkiksi tekstiviestit, elokuvat, uutiset, videot, televisio- ja radio-ohjelmat. (Lapset & media -kasvattajan opas 2016, 4-5.)

Media muotoutuu osaksi lapsen elämää. Se on keskeinen toiminta- ja oppimisympäristö, jossa lapsi viihtyy, oppii ja on sosiaalisessa kanssakäymisessä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 6.) Mediakulttuuri on tuonut tarpeen mediakasvatukselle, jota toteutetaan jo päiväkodista lähtien. Mediakasvatus on oppimista ja kasvua median parissa, jossa harjoitellaan mediataitoja. Sen tehtävänä on edistää turvallisesti median käyttötaitojen kehittymistä ja kykyä hyötyä sekä nauttia mediasta, että sen tuomista mahdollisuuksista. Mediakasvatukseen liittyvät taidot eli mediataidot sisältävät kyvyn hankkia tietoa mediasta ja medially. Taidot käsittävät

myös erilaisten mediatekstien lukemisen, erilaisten mediasisältöjen erittelyn ja tulkitsemisen, medialaitteiden hallitsemisen, viestimisen ja oman itsensä ilmaisemisen eri mediavälineillä, itselleen sopivien medioiden ja sisältöjen valitsemisen. Lisäksi mediataidot ohjaavat arvioimaan ja analysoimaan vastaanotettua tietoa ja viihdettä, olemaan vuorovaikutuksessa median avulla ja toimimaan aktiivisesti omassa yhteisössä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 7–9.)

Uusimmassa esiopetuksen opetussuunnitelman 2014 perusteissa ei ole avattu mediakasvatuksen sisältöä tarkemmin, vaan mediakasvatuksen osa-alueita: medialukutaito, mediataidot ja mediatarjonnan sisällön pohtiminen on jaoteltu osaksi oppimiskokonaisuuksia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 44) on kuitenkin avattu mediakasvatuksen käsitettä omana kohtanaan, mutta se on myös jaoteltu osaksi oppimisalueita. Laakkonen toteaa Lastentarhalehdessä (2016, 36) että mediakasvatuksen eri menetelmät – kirjallisuus ja erilaisten sisältöjen tuottaminen sadattaen, äänittäen ja kuvaten, nousevat esiin uudessa opetussuunnitelmassa monilukutaito käsitteen kautta. Maailman digitalisoitumisen ja erilaisten tieto- ja viestintäteknisten laitteiden, välineiden, sovellusten sekä pelien kehittyminen on tuonut myös käsitteen monilukutaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan viestien tulkitsemista myös muussa muodossa kuin kirjoitetussa muodossa. Se on laajempi tekstikäsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla esimerkiksi puhutussa, kirjoitetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. (Huhtanen 13.4.2017.) Monilukutaitoa opitaan nimeämällä asioita ja esineitä sekä tutkimalla, käyttämällä ja tuottamalla erilaisia viestejä erilaisissa ympäristöissä kuten myös digitaalisissa ympäristöissä (Esiopetussuunnitelman perusteet 2014, 18; Huhtanen 13.4.2017).

Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisussa (2008, 7) mediakasvatusta tarkastellaan neljästä näkökulmasta, jossa yksi näkökulma on teknologinen näkökulma. Sillä tarkoitetaan esimerkiksi tietotekniikan hyödyntämisestä kasvatustyössä ja teknisten välineiden käytöstä joko opetuksen välineenä tai kohteena. Tieto- ja viestintäteknikalla on rooli nykypäivän mediakulttuurissa. Mediakasvatus ja monilukutaito ovat taitoja ja menetelmiä joihin tieto- ja viestintäteknikkaa tarvitaan avuksi muuttuvassa maailmassa.

4.3 Tieto- ja viestintätekniiikan rooli varhaiskasvatuksessa

Tieto- ja viestintätekniiikan taitoja on opetettu kouluissa ja oppilaitoksissa 1980-luvulta lähtien. Uudet soveltamismahdollisuudet ja työelämän kehittyminen ovat muuttaneet käsityksiä vuosikymmenien aikana siitä, millaisia tieto- ja viestintätekniiikan taitoja opetetaan, mitä sen opetuskäytöllä tai pedagogisella käytöllä tarkoitetaan. (Heino ym. 2011, 8.) Pekkarinen (2001, 82) toteaa tieto- ja viestintätekniiikan tulleen varhaiskasvatukseen vasta 1990-luvun puolen välin jälkeen. Siitä seuraten Valtioneuvosto antoi 28.2.2002 periaatepäätöksen varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista, joissa todettiin tieto- ja viestintätekniiikan mahdollistavan uudenlaisten työmenetelmien kehittämisen. Sen tarkoituksena on ollut luoda varhaiskasvatuksen henkilöstön, muiden asiantuntijoiden ja vanhempien välille palveluverkko, jonka avulla lisätään tiedonkulkua ja mahdollistetaan uudenlainen vuorovaikuttaminen. Periaatepäätöksessä on todettu lisäksi, että henkilöstön tulee saada tieto- ja viestintätekniiikkaan koulutus sekä työvälaineet. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 23.)

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti Stakesin, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen, tehtäväksi annettiin laatia ensimmäinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön ja opetushallituksen sekä Suomen Kuntaliiton ja muiden asiantuntijatahojen kanssa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 25). Ensimmäisessä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 17) on mainittu ensimmäisen kerran yhdellä lauseella tieto- ja viestintätekniiikasta. Perusteissa on kehoitettu kasvattajia tiedostamaan teknologisen kehityksen mahdollisuudet ja ottamaan huomioon tieto- ja viestintätekniiikan mahdollisuudet ja hyödyt työssään. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2010, 34) on mainittu vasta vuonna 2010 myös yhdellä lauseella tieto- ja viestintätekniiikan käytöstä, mutta se on koskenut tiedon kulun ja yhteydenpidon monipuolistumiseen ja parantamiseen kodin ja esiopetuksen välillä.

Varhaiskasvatuksen hallinto siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriön alle vuonna 2013 (Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö, [viitattu 6.4.2018]). Vuonna 2014 opetushallitus antoi valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet, johon on tuotu laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus ja sen yhtenä osaamisalueena on mainittu tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen. (Opetussuunnitelman ydinasiat, [viitattu 6.4.2018]). Koska opetushallitus ohjaa esiopetusta sekä varhaiskasvatusta, on kyseinen laaja-

alainen osaaminen tuotu ja kirjattu osaksi vuoden 2014 EOPS: sia ja 2016 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 21) tuodaan esille laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden jatkuminen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin.

Ympäröivän maailman muutokset nostavat esiin tarpeen laaja-alaiselle osaamiselle. Se koostuu tiedoista, taidoista, arvoista, asenteista ja tahdosta niin varhaiskasvatuksessa kuin esiopetuksessa. Osaamisella tarkoitetaan kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia vaikuttavat siihen, miten lapset käyttävät tietojaan ja taitojaan. Kansalaisena toimiminen, opiskelu, työnteko ja ihmisenä kasvaminen edellyttävät tiedon ja taidon alan yhdistävää ja ylittävää osaamista niin nykypäivänä kuin tulevaisuudessakin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 21.) Kuvio 3 kertoo mitä laaja-alainen osaaminen sisältää.

Kuvio 3. Laaja-alainen osaaminen varhaiskasvatuksessa (Meirän vasu 2017, 18).

Kuviossa 3 ajattelun ja oppimisen osa-alueen tarkoituksena on tukea lasten oppimisen ja ajattelun taitoja sekä vahvistaa luottamista omaan osaamiseen, kun taas kult-

tuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun osa-alueen tarkoituksen on edistää niin vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja sekä lasten kulttuurista osaamista. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot osa-alue sisältää lapsen hyvinvoinnin ja turvallisuuden liittyvien taitojen vahvistamisen sekä ohjaamisen, niin että lapsi tekee kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueen tarkoituksena on tukea lasten osallistumisen ja vaikuttamiseen liittyviä taitoja ja kannustaa oma-aloitteisuuteen. Monilukutaito osa-alue pitää sisällään erilaisten viestien tuottamisen ja tulkinnan taidot, kuten aikaisemmin määrittelimme. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 22–24.) Tieto- ja viestintäteknologia osaamisen tarkoituksena on lasten arjessa olevien teknisten ratkaisujen, laitteiden ja niiden toimintojen havainnointia sekä heidän omien ideoiden kokeilua käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa. Sen tavoitteena on teknologian turvallisten, vastuullisten, tarkoituksenmukaisten ja ergonomisten käyttötapojen omaksuminen. (Huhtanen 13.4.2017.) Kuvioista voi huomata tieto- ja viestintäteknikan osaamisen tärkeyden yhtenä osa-alueena muuttuvassa maailmassa.

TVT -osaaminen on iso kokonaisuus ja osa nykypäivän mediakulttuuria. Hietaranta (2017, 6–7) toteaaakin, että jo varhaiskasvattajien tehtävän puolesta, olisi tiedostettava, että tieto- ja viestintätekniset laitteet ovat lasten elämässä jo perheiden arkisten laitteiden käytön kautta, ja ne herättävät jo nyt lasten huomion olemassaolollaan. Hän korostaa myös, että varhaiskasvattajien tehtävänä olisi opettaa lapsia käyttämään tieto- ja viestintäteknikan laitteita palvellen heidän kehitystä ja oppimista. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta vahvistaa laadukas pedagoginen osaaminen, ja siihen vaikuttaa, kuinka toimitaan varhaiskasvatuksessa, kuinka eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten voidaan tukea lasten hyvinvointia ja oppimista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 22). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan monipuoliset työtavat ovat oppimisen väline sekä opettelun kohde. Monipuolisilla oppimisympäristöillä tuetaan lasten terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, aktiivisuutta, tasa-arvoa ja oppimaan oppimisen taitoja. (Esiopetussuunnitelman perusteet 2014, 24).

Monissa Suomen kunnissa on tehty omat TVT –strategiat auttamaan ja selkeyttämään tieto- ja viestintäteknikan roolia varhaiskasvatuksessa. Vantaa on yksi mo-

nista kaupungeista, joilla on kattava ja selkeä tieto- ja viestintätekniiikan pedagogi- sen käytön strategia, joka on tehty vuonna 2015. Vantaan TVT–strategian sisältää strategian kuvauksen, kuinka tieto- ja viestintätekniiikka palvelee varhaiskasvatuk- sen pedagogiikka myös yhteistyössä vanhempien kanssa ja mitä toimenpiteitä teh- dään henkilökunnan osaamisen lisäämiseksi sekä teknisen toimintaympäristön ke- hittämisen toimenpiteet (Vantaan kaupunki 2015, 1–4, 11–12). Seinäjoella ei ole vielä tehty omaa kaupunki kohtaista TVT–strategiaa varhaiskasvatukseen.

Kuten Vantaan TVT–strategiassa niin myös Varhaiskasvatussuunnitelman perus- teissa (2016, 33) on tuotu esille myös tieto- ja viestintätekniiikan rooli vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Sitä on tarkoitus hyödyntää ja käyttää tarkoituk- senmukaisella tavalla arjessa. Sen tarkemmin siinä ei ole selvitetty tieto- ja viestin- tätekniiikan roolia yhteistyössä vanhempien kanssa. Seinäjoen kaupungin Meirän Vasussa ei ole myöskään avattu tai mainittu TVT:n hyödyntämisestä ja käyttämi- sestä vanhempien kanssa. Vantaa TVT -strategiassa (2015, 11) on nostettu esille tieto- ja viestintätekniiikan käyttö tiedottamisessa ja sosiaalisen media. Lisäksi siinä mainitaan aikanaan tuleva uusi ohjausjärjestelmä, jonka avulla voidaan jakaa ma- teriaalia lasten toiminnasta varhaiskasvatuksessa.

4.4 Aikaisempia tutkimuksia ja hankkeita

Tieto- ja viestintätekniiikka varhaiskasvatuksessa on vielä tutkimusaiheena uusi, jo- ten aikaisempia tutkimuksia ei ole paljon saatavilla. Halusimme kuitenkin etsiä ai- heeseemme liittyviä aiempia tutkimuksia ja tuoda niitä tähän opinnäytetyöhön vah- vistaaksemme omaa teoriaamme sekä nähdä, miten aihetta on käsitelty ja millaisia tuloksia muut ovat saaneet.

Suomessa toteutettiin Varttua–hanketta vuosina 2000–2002. Hankkeen tavoitteena oli kehittää Suomen varhaiskasvatusta verkkoympäristön avulla, ja siihen valittiin 10 pilottikuntaa, joiden varhaiskasvatuksen henkilökunnan osaamista kehitettiin. Haas- teena oli tieto- ja viestintätekniiikan harva käyttö, joka johtui osaamattomuudesta sekä tietoteknisten välineiden puutteesta. Lastentarhanopettajien koettiin olevan myönteisiä tieto- ja viestintätekniiikkaa kohtaan päiväkodeissa, ja sen ajateltiin li-

sääntyvän tulevaisuudessa. Tähän aikaan sähköpostin käyttäminen yhteydenpitovälineenä ei ollut vielä yleistä ja tieto- ja viestintätekniikan välineistä oli käytettävistä vain tietokone, jota ei ollut käytettävissä edes kaikissa päiväkodeissa. Kirjoittajien mukaan tieto- ja viestintätekniikan pedagoginen opetus tulee yleisemmäksi, kun varhaiskasvattajien taidot lisääntyvät. (Välimäki, Lindberg & Sulonen 2002, 5, 9, 17, 20–21, 26.)

Koivula ja Mustola (2017, 37, 40, 47) tutkivat artikkelissaan jännitteitä, jonka tieto- ja viestintätekniikka on tuonut lastentarhanopettajille sekä lapsille. Tämä on ensimmäinen aihe, jossa sukupolvijärjestys ei toimikaan kuten ennen. Sukupolvijärjestyksellä tarkoitetaan sitä, että aikuiset ovat taidokkaampia kuin lapset. Tässä aiheessa siis aikuisten oletetaan osaavan tämän asian eikä lasten, mutta tieto- ja viestintätekniikassa sukupolvijärjestys ei enää pidäkään paikkansa. Tutkijat ovat huomanneet, että moni lapsista osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa paremmin kuin opettajat. Tutkimuksessa tutkittiin nimeltä mainitsemattoman kaupungin esikoulun lastentarhanopettajia ja heidän ryhmänsä lapsia. Kaupunki oli hankkinut tabletit näihin esikouluryhmiin ja lastentarhanopettajat olivat saaneet koulutusta aiheesta. Tuloksissa löydettiin kolme sukupolvirajaa: lapset, nuoret lastentarhanopettajat ja vanhat lastentarhanopettajat. Tämä käsitys tuli työntekijöiden näkökulmasta. Lisäksi tieto- ja viestintätekniikan osaaminen jakautui nuorempien työntekijöiden haluttua lisätä pedagogista näkökulmaa tähän osa-alueeseen, ja vanhemmat halusivat lisää opastusta teknologian hallintaan. Koivulan ja Mustolan (2017) tutkimuksesta ei käy kuitenkaan ilmi, miksi kaupunki investoi tabletit ainoastaan esikouluryhmiin. Tieto- ja viestintätekniikka kun voi olla jo osana pienimpienkin ryhmässä, esimerkiksi näyttämällä lapsille, mikä tabletti on ja laittamalla sieltä soimaan musiikkia.

Mediakasvatuksesta on ehditty Suomessa tehdä jo jonkin verran hankkeita ja tutkimuksia. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuriyksikkö toteutti kyselyn Suomen kunnille vuonna 2013, jossa johtavat viranhaltijat vastasivat mediakasvatukseen liittyvään kyselyyn. Vastausprosentti oli 41,5 ja kyselyssä löytyi muun muassa sellaisia asioita kuin, että mitä pienempi kunta, sitä vähemmän mediakasvatusta ohjaaviin koulutuksiin oli osallistuttu. Samoin pienissä kunnissa koulutusta oli harvemmin tarjolla. Neljäsosa kunnista oli kirjannut mediakasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelmaansa. Vastaajien keskuudesta nousi esiin mediamaailman nopea

muuttuminen ja lasten mediatarpeiden muuttuminen. Lisäksi merkittävänä asiana nousi mielipiteiden jakautuminen 0–3-vuotiaiden mediakasvatuksesta. (Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa 2013, 7–8.)

Kreikassa tutkittiin esikouluopettajien suhtautumista ja osaamista tieto- ja viestintätekniikkaan. Yli puolet opettajista oli sitä mieltä, että tieto- ja viestintätekniikka on tehokas väline lasten oppimisessa sekä tekniikan alueen oppimisessa, ja pitäisi integroida kaikkeen oppimiseen. Toisaalta taas opettajan omilla uskomuksilla oli vaikutusta lasten oppimiseen. Opettajien mielenkiintoon käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa opetuksessa vaikuttivat itseluottamus omista taidoista, mitä laitteita oli käytettävissä, osallistuminen täydennyskoulutuksiin sekä oma tieto- ja viestintätekniikan käyttö vapaa-ajalla. Kreikassa oli mahdollisuus kouluttautua A- tai B- tasolla, joista A keskittyi tukemaan teknisiä taitoja ja B pedagogiseen hyödyntämiseen. Suurin osa osallistui A- tason koulutukseen, mutta B- tason osallistujamäärä kasvoi vuosittain. B-tason koulutukseen vaadittiin A-tason koulutuksen suorittaminen. Vähemmän kouluttautuneet opettajat olivat sitä mieltä, että tieto- ja viestintätekniikka on vain vapaata pelaamista, kun taas enemmän kouluttautuneet näkivät sen monipuolisemmin. (Nikolopoukou & Gialamas 2015, 419.)

Toinen ulkomainen tutkimus tieto- ja viestintätekniikasta päiväkodissa toteutettiin Serbiassa. Tutkijat toteavat, että tieto- ja viestintätekniikan käyttäminen esikoulussa on vaikeaa hyväksyä, ja se johtuu kasvattajien tiedon puutteesta, mutta myös tuntemattoman alueen pelosta. Vaikka koulutuksellisesta aktiivisuudesta ollaan innostuneita ympäri maailman, kohdataan edelleen vahvaa innovaatioiden vastustusta. Tämä johtuu perinteisyydestä, piittaamattomuudesta ja toimettomuudesta, jotka provosoivat pelkoa, torjumista ja järjetöntä vihamielisyyttä. Tämä johtuu osittain siitä ja onkin ymmärrettävää, koska vanhempia sukupolvia ei ole opetettu opettamaan nykyteknologiaa. (Veličković & Stošić 2016, 24.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esitellään haastatteluiden tutkimustulokset teemojen kautta, jotka syntyivät tuloksia analysoidessa. Kyseiset teemat ovat: lastentarhanopettajien käsitykset tieto- ja viestintäteknikasta varhaiskasvatuksessa, TVT:n opettaminen varhaiskasvatuksessa sekä lastentarhanopettajien tieto- ja viestintäteknikan toteuttamiseen liittyvät tekijät.

5.1 Taustatiedot

Taustatiedoiksi kysyimme iän, sukupuolen, koulutustaustan ja lastentarhanopettajan työkokemuksen. Kaikki kahdeksan haastateltavaa olivat naisia. Koulutustaustaltaan he olivat yliopiston (kasvatustieteen kandidaatti), lastentarhanopettajaopiston (lastentarhanopettaja) ja ammattikorkeakoulun (sosionomi (AMK)) käyneitä. Yksi sosionomi ei ollut käynyt varhaiskasvatuspolkua. Kukaan haastatelluista ei maininnut koulutustaustaansa muiden kysymysten yhteydessä. Lastentarhanopettajien työkokemukset sijoituivat 2: sta vuodesta 32: een vuoteen. Haastateltavien iät sijoituivat 25:n ja 59:n ikävuoden välille. Haastatteluista nousi esiin ajatus, että vanhemmilla lastentarhanopettajilla oli huonompi osaaminen tieto- ja viestintäteknikasta ikänsä puolesta.

En määhän kyllä oikee osaa sanoa, mutta. Kai se siis ois just tärkeetä että annettais niitä tapoja käyttää kaik.. ja kaiken maailman eri laitetta ja ehkä vähän se ois kaikista tärkeintä että varhaiskasvatuksessa just näihin asenteihin vähän saatais muutosta että, mä nään et se tulee ehkä ensimmäisenä vastaan, että aika paljo vanhaa työntekijää on samalla asenteella ku minä, "että en määhän jaksa semmosta opetella, että mennään näillä vanhoilla paperisysteemeillä." (H6)

5.2 Käsityksiä tieto- ja viestintäteknikasta varhaiskasvatuksessa

Haastatteluissa nousi esiin erilaisia käsityksiä tieto- ja viestintäteknikan merkityksestä päiväkodissa. Käsitykset olivat neutraaleja ja esimerkiksi nähtiin kuuluvan nykykulttuuriin. Toisaalta tieto- ja viestintäteknikka nähtiin myös negatiivisesti ja muut

asiat, kuten leikki- ja vuorovaikutustaidot, nähtiin paljon tärkeämpinä. Esiin nousi jopa pelkoa, että tieto- ja viestintäteknikka syrjäyttää näitä asioita.

No kyllä sillä enenevässä määrin on isompi ja isompi merkitys että kyl-
lähän tuota niin siihen pitää nyt vaan itekkin suhtautua sillä tavalla että
se on tätä, tämä nyky maailma ja nykyelämää. (H2)

Toivottavasti se päiväkodissa kumminkin säilyy tällänen, tämä että lap-
set, tämmonen vuorovaikutus ja leikki ja. Ne on kumminkin niitä tär-
keimpiä asioita. Ettei se tietokone niin ku valtaa ihan että. (H8)

Tieto- ja viestintäteknikan merkitys koettiin tällä hetkellä pieneksi ja alkutekijöissä
olevaksi, mutta tulevaisuudessa käyttö tulisi lisääntymään. Käytännössä sillä tarkoi-
tettiin toimintojen siirtymistä sähköiseen muotoon, esimerkiksi kirjoittaminen tai muu
käsillä tekeminen siirtyisi laitteilla kirjoittamiseen. Hämmästyä aiheutti myös tieto-
ja viestintäteknikan nopea kehitys osaksi nykypäivää.

No siis kai se kasvaa, se sen merkitys. Nyt kun kumminkin ympäröivä
maailma sitä vaatii, että sitä niinkun opetellaan jo pienestä pitäen. Mut
kyllä mä näkisin, ettei se vielä oo mitenkään suuri. (H6)

Kyllähän tää varmasti muuttuu vielä paljon painottuu enemmän tänne
tietotekniikan ja viestinnän puolelle, että kyllä mä uskon että, että sillä
on siis tulevaisuus ja varmasti vielä niin kun tulee olemaan niin kun vielä
teknisempää ja siis sellasta, et tavallaan kaikki on niin kun sielä, kaikki
on siellä niinkun siellä netissä, että mitään ei tartte kirjottaa eikä tehdä.
(H2)

Vaikka vastauksissa ilmenee myös kielteisyyttä aiheeseen, nähdään päiväkodin
rooli tieto- ja viestintäteknikassa myös tärkeänä paikkana opettaa lapselle tieto- ja
viestintäteknikan hyötyjä ja taitoja ennen koulua. Toisaalta tieto- ja viestintäteknii-
kan opetus nähtiin enemmän koulun tehtäväksi. Päiväkodissa opettamisen koettiin
olevan myös vastapaino kodin tieto- ja viestintäteknikan viihdekäytölle. Haastatte-
luista nousi myös ilmi velvollisuus julkisena instanssina opettaa tieto- ja viestintä-
tekniikkaa.

Että onhan meillä aika tärkeä tehtävä täälläki sitten sitä niin ku opettaa.
Ja sit ku aattelee et kouluunki mennään niin kaippa niillä on siellä omat
tietokoneet rupiaa olemaan tai joku. Niin, että ainakin ne perusteet op-
pis sitten jo. (H4)

Että eihän me voi jättää huomiotta, kun me ollaan tämmönen instanssi, että kyllähän me niin kun, meillä on aika suuri vaikutus asioihin, ei me voi niin kun jättää sitä huomiottakaan eikä myöskään mollata sitä että se on huono asia. (H2)

Monilla lastentarhanopettajilla oli käsitys lasten runsaasta tieto- ja viestintätekniiikan käytöstä kotona. Vielä tarkemmin nousi esille, että lapset pelaavat muun muassa sota- ja muita viihdepelejä. Tätä he tekevät yksin, kun vanhemmat tekevät jotain muuta. Lasten runsaan kotikäytön vuoksi koettiin, että tieto- ja viestintätekniiikan tuominen varhaiskasvatukseen lisäisi lasten päivittäistä passivoitumista tieto- ja viestintätekniiikan parissa.

Tällä hetkellä tuntuu et se on vähän semmonen, monel, monelle vähän semmonen niin ku, vähän pakko pulla, että tänne pitää, pitääkö tänne tuoda ne digilaitteet ku se on se ristiriita, ku lapset on niin paljon kotonakin, että. (H5)

No tää on se, ehkä se minkä takia mulla on vähän sellanen vastustus tätä asiaa kohtaan, koska tosi moni lapsi, käyttää huomattavan osan päivästänsä pädeillä ja puhelimilla ja. Ja niin kun ankkuroiden ittensä vaan siihen koneeseen kiinni. (H1)

Varhaiskasvatuksessa tieto- ja viestintätekniiikka nähtiin enemmän esikouluikäisten asiana kuin alle 6-vuotiailla lapsilla. Toisaalta koettiin, että myös pienet lapset osaa- vat jo käyttää esimerkiksi tablettia ja, että heille voi myös opettaa esimerkiksi tabletin sulkemista. Yksi haastatelluista ei toteuttanut tieto- ja viestintätekniiikkaa ollenkaan.

Mä en oo nyt kyllä opettanu. Joo. En ole opettanu, enkä nyt ehkä tän ikäsille näe tarpeelliseksi niitä, että. (H8)

Mä aattelin niin kun iän mukaisesti sitä, elikkä vähän tossa viittasinkin siihen että, et nää pienet tutustuu välineisiin ja välineeseen ja sillonhan se on niin kun itnessään se table on table ja, ja, vähän katotaan, miten sitä käytetään. Toki nää pienet osaa jo aika hyvin käyttää sitä. Mut sitten niin kun vähän vanhemmaks, kun ne tulee et niink, mitä mahdollisuuksia sillä laitteella on ja miten sitä voidaan hyödyntää meidän normaalissa arkielämässäänkin... Ja sitten, eskareitten kanssa mä nään, että se on jo sitten sellanen väline, että mikä ois niin kun luonnikkaasti osa sitä, sitä meidän oppimista ja opiskelua. (H3)

5.3 Tieto- ja viestintätekniiikan opettaminen varhaiskasvatuksessa

Haastattelukysymyksissä jaoimme tieto- ja viestintätekniiikan laitteisiin, sovelluksiin ja niillä hyödynnettäviin menetelmiin. Haastatellut nimesivät myös tieto- ja viestintätekniiikan käytettävän myös lasten kasvatuksen ulkopuolella tehtävään työhön, kuten vanhemmille tiedottamiseen ja lasten läsnäoloon kirjaamiseen.

Joo, että kyllä nyt on melkein toi tietokone, mitä tekee omia töitä ja valokuvia. Meilläkin yks ihminen ryhmästä laittaa ne valokuvat, mutta kuvataan tolla kännykällä. Sitte tietysti Wordia mä käytän tietokoneella, kun mä kirjotan vanhemmille tiedotteita. (H8)

Tieto- ja viestintätekniset laitteet sekä sovellukset nähtiin olevan apuväline, joka integroidaan ryhmän päivittäisiin aiheisiin, mutta olevan myös itse opetuksen kohde. Välineiden ja sovelluksien opettamisena mainittiin esimerkiksi laitteiden ja sovellusten sulkeminen. Osa oli jo huomannut, että nykylapset eivät enää välttämättä osaa käyttää tietokoneen hiirtä tai näppäimistöä, vaan he yrittävät pyyhkäistä sormella tietokoneen näyttöä luullen sen toimivan samoin kuin tabletti. Yksi lastentarhanopettajista myös mielsi tieto- ja viestintätekniiikan olevan hyvä apuväline erityislasten kanssa käytettäväksi.

Mm, kaikkea sitä periaatteessa niinkö, niinkö mitä ollaan tekemäsä, niin se voi olla yhtenä välineenä siinä, et en niinkään niin tämä on tietokone ja tehdään tietokoneasioita, vaan että se on väline siihen johonkin enempi niin. Mut sitte mä niin ku jotenki ite tykkään noitte erityislasten kanssa käyttää niitä niillä apuvälineinä, että ne mahdollisuuhethan on ihan mahottoman hienot kaikille, että et jos aattelee pelkästään niin kun kommunikointivälineenä, puheen tuottajana sitä laitetta, niin onhan se nyt huomattavasti helpompi, kun se jäätävän kokoinen kirja, mistä äkkiä yritetään valita ne kuvat, että, et on siinä niinku paljo sellastaki mahdollisuutta olemassa. (H3)

Opetuskäytössä käytettäviä laitteita olivat: älypuhelimet, tietokoneet, bee-bot robotit ja tabletit. Yksittäiset vastaukset saimme myös cd-soittimesta, dataprojektorista ja bluetooth- kaiuttimesta. Tieto- ja viestintätekniiikan koettiin myös helpottaneen arjen työtä paperillisiin versioihin verrattuna. Huomattiin myös, että uudemmat laitteet ovat syrjäyttäneet jo vanhempia laitteita. Esimerkiksi älypuhelimien kamera koettiin olevan parempi ja helpompi käyttää kuin erikseen kannettava digikamera.

Lastentarhanopettajat käyttivät paljon erilaisia sovelluksia työssään. Näitä olivat: Youtube, erilaiset opetuspelit, QR-koodi, kuvankäsittelyohjelmat, videonmuokkausohjelmat, Quiver (3D –värityskuva), Reverse (videon ja äänen nopeuttaminen), Pinterest ja Spotify. Opetuspeleistä mainittiin Ekapeli, Lola-pelit ja Molla ABC. Näillä lastentarhanopettajat ottivat yhdessä lasten kanssa kuvia, videoita, kuuntelivat musiikkia, harjoittelivat numeroiden ja kirjainten mallintamista sekä ääntämistä ja etsivät askarteluohjeita. Myös tiedonhaku Googlessa mainittiin. Lastentarhanopettajat mainitsivat myös käyttävänsä työssään Microsoft Wordia vanhempien tiedotteiden tekemiseen ja Daisy lasten läsnäolon kirjaamiseen.

Sitte tota niin me on käytetty tabletilla niin meillä on noi matikkakunkku ja Lolan matikka ja aakosjuna ja ekapeli ja quiveri niitä on mitä on lasten kans käytetty ja. Sitte youtubea, jos se lasketaan sovellukseen, niin sitä käytetään myös jonkin verran. (H7)

Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä hoidettiin älypuhelimien ja tietokoneen välityksellä. Lastentarhanopettajat laittoivat lasten kuvia vanhemmille saaduille muistitikuille, mutta se koettiin työlääksi. Lisäksi toivottiin, että vanhempien ja varhaiskasvatuksen välillä tapahtuvaa tiedottamista lisättäisiin esimerkiksi sosiaalisten medioiden kautta. Päiväkodin oman Instagram-tilin kautta vanhemmat näkisivät lasten päiväkotipäivän ajan tapahtumia, koska lapset usein unohtavat kertoa omasta päivästä.

5.4 Lastentarhanopettajan tieto- ja viestintätekniikan toteuttamiseen liittyvät tekijät

Tieto- ja viestintätekniikan opettamiseen liittyviksi tekijöiksi nousi lastentarhanopettajan yksilöllinen osaaminen sekä hänen oma kiinnostuksensa. Koettiin, että jos asia itsessään ei kuulu omiin kiinnostuksiin, on myös vaikea oppiakaan sitä. Vaikka tieto- ja viestintätekniikkaa haluttiin opetella, koettiin sen vaativan paljon harjoittelua.

Että se on nyt mun mielestä vähä semmonen, että tavallaan mikä hyvänsä asia, josta jos sä ite tykkäät ja oot innostunut, niin kyllähän sä sitte tykkäät myös opettaa ja hyödyntää. Mutta jos sua ei huvita se asia, sä koet sen niinku että se on tylsää ja typerää ylimalkaan ni, eihän se sitte tietenkää onnistu ja eikä saa lapsiakaan innostumaan oikealla tavalla kiinnostumaan siitä sit. (H2)

Monet haastateltavista totesivat koulutuksen hyväksi ja mainitsivat lisäksi sen, että he saivat itse kokeilla laitteita ja sovelluksia. Lisäksi se antoi tietoa, missä tieto- ja viestintäteknikkaa voisi käyttää ja millä eri tavoilla. Osa opettajista koki kuitenkin, ettei heillä ollut tarpeeksi varmuutta tai osaamista. Heillä ei ole ollut aikaa opetella tai muistella koulutuksesta saamiaan asioita. Tieto- ja viestintäteknikan vapaa-ajan käyttö jakoi myös tuloksia. Osa koki oman TVT:n käytön vapaa-ajalla olevan liiallista ja yksi taas käytti aikansa mieluummin kirjallisuuteen keskittyen. Muuten sen koettiin olevan osa päivittäistä elämää, mutta ei liiallisena.

No ei siinä, niin kun näin, vapaa-ajalla kun käyttää ite tota konemaailmaa aika paljon, niin ei siinä nyt varsinaisesti mitään uutta tullu, mutta semmosia näkökulmia missä sitä voi käyttää ja millä eri tavoilla. Et niin kun mun aivoissa se kaikki näkyy niin kun tyyliin Facebookki, Instagram, Twitterit ja nämä, niin että siellä on paljon asioista oppimisen kannalta. (H1)

Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen (2016-2017) hankkeen digilähetit kiersivät kahdesti päiväkodeissa ja kaikki koulutukseen osallistuneet kokivat sen hyödylliseksi. Aiempia koulutuksia oli ollut 2000-luvun alussa, kun tietokoneet oli tuotu päiväkoteihin. Muuten koulutustarjonta on ollut pientä, ja niissä vähäisissä oli käynyt vain kaksi lastentarhanopettajaa. Lisäksi koulutukset koettiin lyhyiksi.

No soli kiva kun ne kävi. Ja hyvä kun ne tuli toisen kerran, koska niin se on kumminki aika lyhyt aika, kun ne täs on. Ja sitten vaikka ne kuinka näyttää ja itte innostuu kauheesti, et voi ku onki kiva ja tuota mä haluan heti tehrä lasten kans niin, niin niin se on niin kun se hetki. Se on vähä niin ku mikä tahansa muuki uus asia, ku tuloo, niin et sä sitä heti opi. Niin sitä pitäis heti saada vaan kokeilla käytännös mahdollisimman monta kertaa, että. Ne vähän niin kun aina sitten unohtuu ja jää. Ja jos ei ittellä oo niin vahva taito, että sä niin kun osaat jo käyttää niitä. (H4)

Suurten lapsiryhmien takia koettiin, että tieto- ja viestintäteknikan opettaminen oli haastavaa. Jokaiselle lapselle ei riitä aikaa, kun kasvattajan täytyisi istua vieressä ja opastaa. Lisäksi taitotaso oli lapsilla erilainen. Yksi näki tässä positiivisen oppimismahdollisuuden, että pareittain tablettia käyttävät lapset oppivat samalla yhteistyötaitoja. Suurin osa lastentarhanopettajista oli sitä mieltä, että lapset olivat innokkaita ja osaavaisia tieto- ja viestintäteknikan käytön suhteen.

Mun mielestä, eihän nyt nykylapsille oo vaikeaa opettaa, nehän osaa jo paremmin kuin aikuiset. (H1)

Se on aika haasteellista, pitäis olla niin tosi pieni ryhmä kellekä sä rupiat mitään opettamaha. Ja, sitten ku, se taitotaso on vähän erilaista et se pitäis jotenkin aina saada koottua se porukka, et kuka jo osaa ja kelekä vois opettaa jo vähän enemmän asioita ja kuka ei osaa yhtään. (H4)

Ympäristö koettiin myös merkittäväksi tekijäksi tieto- ja viestintäteknikan toteuttamisessa. Tabletit oli vasta vähän aikaa sitten saatu päiväkoteihin, jolloin myös niiden käyttö koettiin sen takia vielä vähäiseksi. Lisäksi mainittiin vanhemman päiväkodin tieto- ja viestintätekninen varustelu, joka oli vähäinen. Laitteet jouduttiin aina hakemaan omasta säilytyspaikastaan ja asentaa paikoilleen, kun uusissa päiväkodeissa ne olivat jo valmiiksi paikoillaan. Tämä TVT-ympäristön rakentaminen vei aikaa itse opettamiselta. Lisäksi koettiin, etteivät kaikki välineet toimineet täysin tai jotain puuttui. Näitä puutteita paikattiin luovilla menetelmillä.

Täälhän joutuu aina rakentaa sen ympäristön, että se on äkkiä sitten kymmenen viistoista minuuttia pois siitä toiminnasta, kun sä roudaat ensin sen dataprojektorin ja läppäriin ja laitat verkot ja, et silleen se ois kivaa, et ne ois niin ku kiinteesti niissä ryhmissä ja ne ois helppo ottaa käyttöön ja, ja sais nopeesti vaikka nyt omasta puhelimesta jonku yhteyden sinne dataprojektoriin niin, ne olis sitte näppärästi käytettävissä tai jotain näitä mitä piirtoheittämiä ne onkaan nyt sitte, jotka sinne pystyy laittaa sen pallon vaikka siihen näytölle, niin se näyttää sen oikeen sinne. Ja tää verkko ollaan nyt saatu tänne, johon meillä todellaakaan ei vissiin oo tunnuksia, mutta ei se ny mitään haittaa. Omasta puhelimesta saa verkotettua tänä. (H3)

Vois varmaan olla muut nyt kun ne on tulla vasta, siis tänä syksynäkö ne tuli, niin me ei olla ehditty niihin edes perehtyä. Ja että, niissä ei ollu aluks niitä, nyt niihin on varmaan homattu semmoset kehykset että ei mee rikki niin ei oo uskallettu ees ajatellakaan vielä pienten ryhmään. Ja tuola pienten ryhmäs on niin semmosta, se on sitä "minä, minä" ja "mun, mun". Ne tarvii niin paljon sitä yksilöllistä, jokaisella pitäis olla oma laite kädessä, et se ei oikein tommonen, ryhmä, juttu oikein sit siellä toimi. Niin en oo oikein ajatllukkaan siellä, siellä ottaa käyttöö. (H5)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustuloksia ja sen pohjalta syntyneitä johtopäätöksiä. Tarkoituksena oli saada vastaukset tutkimuskysymyksiin: millaisia käsityksiä lastentarhanopettajilla on tieto- ja viestintäteknisestä kasvatuksesta, millaisia tieto- ja viestintäteknisiä menetelmiä lastentarhanopettajat käyttävät kasvatuksessaan ja millaiset tekijät liittyvät lastentarhanopettajan tieto- ja viestintätekniiikan toteuttamiseen. Luvussa pohditaan myös, onko taustatiedoilla (ikä, sukupuoli, koulutus ja työkokemus) merkitystä lastentarhanopettajien tieto- ja viestintätekniiikan osaamiseen ja käyttämiseen.

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli selvittää lastentarhanopettajien käsityksiä tieto- ja viestintätekniiikasta varhaiskasvatuksessa. Tulokset osoittivat, että käsitys TVT:sta osana varhaiskasvatusta olivat neutraaleja. Vaikka mielipiteet olivat lähtökohtaisesti neutraaleja, oli myös havaittavissa pelkoa tieto- ja viestintätekniiikan liian isosta roolista varhaiskasvatuksessa. Näistä käsityksistä muodostui myös opinnäytetyön pääotsikko uhka vai mahdollisuus, jolla tarkoitetaan lastentarhanopettajien jakaantuneita mielipiteitä tieto- ja viestintätekniiikasta. Pelko konkretisoitiin siten, että se syrjäyttäisi esimerkiksi leikin ja vuorovaikutuksen. Veličković & Stošić (2016, 24) huomasivat esikoulun opettajien TVT-taitoja tutkiessaan kielteisen asenteen syiksi tuntemattoman alueen pelon sekä vähäisen tiedon aiheetta kohtaan. Toisaalta negatiivisuus TVT:tä kohtaan saattoi johtua mahdollisesti myös lastentarhanopettajien käsityksestä, että lapset viettävät paljon kotona aikaa tieto- ja viestintätekniiikan laitteiden ja sovellusten ääressä. Ahonen (2017, 57) toteaa tämän ajatuksen olevan valloillaan varhaiskasvatuksessa ja johtavan negatiivisuuteen, kun lasten ajatellaan viettävän suuren osan päivästäan laitteiden parissa.

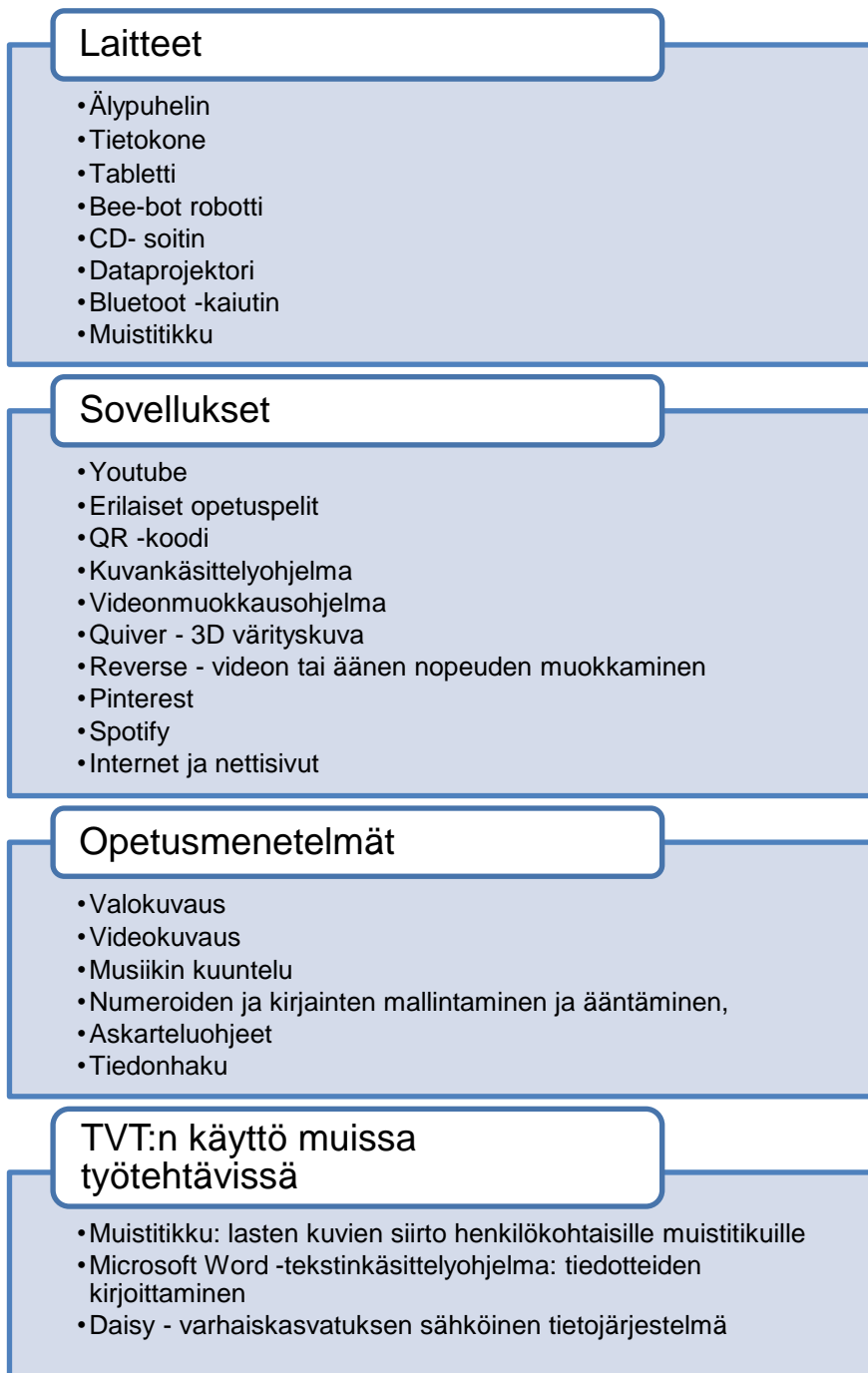
Suurin osa lastentarhanopettajista eivät nähneet TVT:n olevan vielä merkittävä osa varhaiskasvatusta, mutta sen koettiin olevan kasvamassa. Suoninen (2013, 70) tuo Lasten mediabarometri 2013 -julkaisussa esille lasten mediankäytössä tapahtuneen muutoksen. Suurin muutos lasten mediankäytössä on tapahtunut erilaisten internet-palveluiden käytön yleistyessä sekä internetin käytön aloittamisen aikaistuessa. Vuonna 2010 vain vajaa puolet 0–8-vuotiaista lapsista käytti internetiä ainakin joskus, kun vuonna 2013 luku oli yli 90 prosenttia. Myös opinnäytetyön tuloksissa nousi

esiin käsitys siitä, että lapset viettävät paljon aikaa viihdekäyttöön suunnatun TVT:n ääressä, esimerkiksi pelien ja ohjelmien parissa. Siksi osa haastatelluista piti varhaiskasvatusta paikkana, joka opettaa heille TVT:n hyötykäyttöä, esimerkiksi laitteiden käytön opastusta sekä tiedon etsimistä internetistä. Myös Hietaranta (2017, 7) opastaa, ettei tieto- ja viestintätekniiikan opettamisen tarkoituksena ole lisätä laitteiden käytön määrää, vaan ohjata lapsia käyttämään ja hyödyntämään niitä oikein.

Vain kolme lastentarhanopettajista mainitsi, että tieto- ja viestintätekniiikka on mainittu varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tai muuten, että he ovat velvollisia toteuttamaan sitä, kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään (Opetushallitus 2016, 8). Tämä saattoi johtua lastentarhanopettajien käsityksestä, että tieto- ja viestintätekniiikan nähtiin olevan ajankohtaista vasta esikouluikäisillä tai peruskouluikäisillä. Toisaalta ensimmäisen opetuskokemuksen lapsen nähtiin saavan varhaiskasvatuksessa, josta olisi hyötyä koulumaailmaan ja jossa myös hyödynnetään TVT:tä enemmän.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli selvittää, millaisia tieto- ja viestintäteknisiä laitteita, sovelluksia ja menetelmiä lastentarhanopettajat käyttävät kasvatuksessaan. Teoriaosuudessa kerrottiin tieto- ja viestintätekniiikan olevan muutakin kuin vain laitteet, että se on opetuksen väline mutta myös kohde (Esiopetussuunnitelman perusteet 2014, 24.) Lastentarhanopettajat, jotka toivat kyseisen käsityksen esille, suhtautuivat tieto- ja viestintätekniiikkaan positiivisemmin. Lisäksi tieto- ja viestintätekniiikan koettiin myös helpottavan työtä. Esimerkiksi älypuhelimien koettiin syrjäyttävän kameran tai paperin jäävän pois, kun voidaan näyttää asia suoraan näytöltä.

Vaikka jotkut käsitykset tieto- ja viestintätekniiikasta olivat negatiivisia, käyttivät lastentarhanopettajat yllättävän paljon erilaisia sovelluksia. Suuri osa nimettiin lasten kanssa käytettäväksi laitteiksi ja sovelluksiksi, mutta niiden lisäksi nimettiin myös työvälineenä käytettäviä sovelluksia, kuten lasten läsnäoloon kirjattavan Daisyn. Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön taas toivottiin tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämistä, esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Näin vanhemmat pääsivät osalliseksi päiväkodin arkeen. Kuvio 4 on laadittu selkeyttämään, mitä eri laitteita, sovelluksia ja menetelmiä lastentarhanopettajat hyödyntävät opetuksessa ja muissa työtehtävissä.

Kuvio 4. TVT –laitteet, sovellukset ja menetelmät varhaiskasvatuksessa

Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, millaiset tekijät liittyvät lastentarhanopettajan tieto- ja viestintätekniiikan toteuttamiseen. Opettajilla oli ajatus, että vanhemmat lastentarhanopettajat eivät osaa tieto- ja viestintätekniiikkaa, mutta suurimmaksi tekijäksi nousikin lastentarhanopettajan oma innostus kyseiseen aiheeseen. Tällöin tieto- ja viestintätekniiikkaa käytettiin usein myös omalla vapaa-ajalla eri tavoin, ja he toteuttivat sitä myös varhaiskasvatuksessa. Myös Nikolopoukou ja Gialamas

(2015, 419) toteavat, että lastentarhanopettajan omalla mielenkiinnolla oli vaikutusta osaamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan toteuttamiseen.

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta huomioi varhaiskasvatuksen kehittämiskoh-teissaan tieto- ja viestintäteknologian osaamisen hyödyntämisen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 78). Digilähettien vierailu päiväkodeissa opastaen tieto- ja vies-tintätekniikan käyttöä, oli monen mielestä avartava ja opettavainen. Saadut koulu-tukset koettiin hyväksi, ja opettivat hyödyntämään ja käyttämään tieto- ja viestintä-tekniikkaa opetuksessa. Trinh (2017, 42) toteaa tutkimuksessaan, että koulutusten tulisi olla pitempikkestoisia. Samoin tässä opinnäytetyössä huomattiin, että tieto- ja viestintätekniikasta saatu koulutus oli kuitenkin ollut vähäistä ja kestoltaan lyhytai-kaista. Muita koulutuksia oli taustalla, mutta niitä oli vähän, ja niihin oli osallistuttu kiinnostuksen mukaan. Tieto- ja viestintätekniikan opettamiseen toivottiinkin lisää koulutusta ja aikaa koulutuksista saatujen tietojen harjoitteluun. Ne auttavat luo-maan TVT –osaamiseen jatkuvan oppimisen ja kehittämisen työtavan (Meirän Vasu 2017, 49).

Muita tieto- ja viestintätekniikan toteuttamiseen liittyviä tekijöitä olivat esimerkiksi in-nokkaat lapset. Heidän innostuksensa ja osaavaisuutensa koettiin motivoivaksi käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa kasvatuksessa. Haasteen tieto- ja viestintätek-niikan hyödyntämiselle, tuottivat isot ja vaikeasti hallittavat ryhmäkoot sekä lisäksi päiväkodin ympäristön vähäinen TVT-varustelu. Laitteet jouduttiin hakemaan säily-tyspaikasta tai asettelemaan ne tiettyyn paikkaan. Tämän koettiin vievän aikaa itse toteuttamiselta.

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohditaan opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamista, tutkimuksen prosessia sekä niistä saatuja kehitysideoita. Lisäksi tässä huomioidaan opinnäytetyön prosessia kokonaisuutena, ja mitä ajatuksia se on herättänyt. Oppimisen vertailukohteena toimivat sosionomi (AMK)–kompetenssit.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, millaisia käsityksiä ja taitoja lastentarhanopettajilla on tieto- ja viestintäteknikasta varhaiskasvatuksessa. Mielestämme tavoite saavutettiin hyvin. Saimme ajantasaista tietoa lastentarhanopettajien käsityksistä ja taidoista, mutta myös saadusta koulutuksesta, miten se on koettu. Merkittävä tieto yhteistyötaholle on se, että lastentarhanopettajien käsitykset olivat erilaisia ja koulutus koettiin hyväksi sekä tarpeelliseksi. Pohdimme, voisiko lastentarhanopettajien suhtautuminen tieto- ja viestintäteknikkaan muuttua positiivisemmaksi jakamalla omia käsityksiä työyhteisön kesken. Ahonen (2017, 57) toteaa että tulkinnoista keskusteleminen ja niiden vertaileminen johtaa parhaassa tapauksessa oman ymmärryksen laajentumiseen. Lisäksi tietojen ja taitojen jakaminen työyhteisössä voisi parantaa tieto- ja viestintäteknikan osaamista työyhteisössä

Tuloksista nousi ilmi epävarmuus TVT-osaamisesta ja sen hyödyntämisestä. Selkeät ja konkreettiset ohjeistukset voisivat selkeyttää tieto- ja viestintäteknikan roolia varhaiskasvatuksessa. Ohjeistuksessa olisi hyvä kertoa, miten TVT:tä hyödynnetään opetuksessa ja myös eri ikäisten kohdalla. Kuitenkin selkeää apua tähän voisi tuoda tieto- ja viestintäteknikan strategian saaminen Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukseen. Myös tieto- ja viestintäteknikan koulutuksia olisi hyvä jatkaa tuloksista nousseiden toivomusten perusteella. Tämä varmistaisi pysyvämmän TVT-osaamisen lastentarhanopettajilla.

Täytyy muistaa, että tulokset on kerätty vain kahdesta seinäjokisesta päiväkodista ja osalta työntekijäistä, joten näitä tuloksia ei voi yleistää. Hyvä jatkotutkimus tälle opinnäytetyölle olisi tutkia Seinäjoen kaupungin päiväkotien eriarvoisuutta tieto- ja viestintäteknikan käsitysten ja taitojen suhteen. Toisen jatkotutkimuksen voisi tehdä myös tästä samasta aiheesta, mutta vanhempien tai lasten näkökulmasta.

Vaikka opinnäytetyön aikataulu on ollut lyhyt ja intensiivinen, koimme että olemme saaneet toisistamme tukea prosessin aikana. Toinen meistä suoritti varhaiskasvatuspolun opintoja, joten opinnäytetyön näkökulman tuli olla sosiaalipedagoginen. Olemme oppineet paljon tutkimuksen tekemisestä, teoriapohjan tärkeydestä ja haastatteluista, jotka toteutimme. Kävimme keskustelemassa koulun informaattikon kanssa, jolta saimme hyviä neuvoja niin tiedonhakuun ja teoriaosan sisältöönkin, sekä käsitteiden määrittelemiseen. Vaikeaa oli kuitenkin löytää selkeää, yksinkertaista ja lähiaikoina julkaistua tieto- ja viestintäteknologian määritelmää ja sen sisältöä. Opinnäytetyön tiivis tahti on heijastunut ohjauksen hakemiseen omalta ohjaavalta opettajalta. Koemme näin jälkikäteen, että olisimme tarvinneet enemmän ohjausta, esimerkiksi näkemään työ lukijan näkökulmasta. Opinnäytetyön prosessin loppupuolella ohjaajan vaihtuminen ja aikataulusekaannus omasta huomaamattomuudestamme aiheutti stressiä huomattavasti enemmän kuin muutoin prosessin aikana. Kiinnostus työn aihetta kohtaan ja usko omaan työhön ovat auttaneet prosessin etenemisessä.

Kirjoittaessamme ja analysoidessamme tuloksia huomasimme, että meidän ei olisi tarvinnut taustatiedoissa kysyä sukupuolta tai työkokemusta. Ne eivät olleet tutkimuksen kannalta oleellisia tietoja, toisin kun ikä ja koulutus. Pohdimme, että olenainen taustatieto olisi saattanut olla, minkä ikäisten ryhmässä haastateltava toimii tällä hetkellä. Se olisi voinut tuoda johtopäätöksiin toisenlaisen näkökulman niin TVT:n merkityksiin tai TVT:n opettamiseen.

Nyt jälkeenpäin huomattuna olisimme voineet tehdä jotkut asiat toisin. Tulosten analysointiin olisi täytynyt käyttää enemmän aikaa ja hakea ohjausta. Tulosten analysointiprosessi alkoi jo heti litteroidessa aineistoa ja keskustellessa toistemme kanssa. Emme kuitenkaan olleet aluksi täysin varmoja oikeasta tavasta pelkistää ilmauksia ja koota luokkia, jonka vuoksi olisimme säästäneet aikaa hakiessamme ohjausta. Lisäksi olisimme voineet tehdä puhelinhaastattelun Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen aluejohtajan kanssa, joka vastaa varhaiskasvatuksen kehittämisestä. Häneltä olisimme voineet saada tietoa, kuinka vuosina 2016–2017 toteutettu tieto- ja viestintäteknologian ja liikuntakasvatuksen hanke menestyi. Hankkeen loppuraportti ei ollut vielä valmis tämän opinnäytetyön aikana.

Sosionomi (AMK) –osaamisen kompetenssit jaetaan kuuteen osa-alueeseen, jotka ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö- ja johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2016.) Opinnot ovat auttaneet ymmärtämään sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen kokonaisuuden niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnan osalta. Kuitenkin opinnäytetyö on antanut meille lisäksi yksityiskohtaisempaa tietoa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelujärjestelmästä. Oma ammattitaitomme on kehittynyt kohtaamaan eri asiakasryhmät avoimesti ja ennakkoluulottomasti, sekä refleктоimaan omaa osaamistamme. Osaamme myös arvioida kriittisesti omaa osaamistamme ja nähdä kehittämistarpeita työssämme.

Haluamme kiittää Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatusta tutkimusluvan myöntämisestä, yhteistyökumppaneitamme Joupin ja Katajalaakson päiväkoteja ja etenkin haastatteluihin osallistuneita. Suuri kiitos myös ohjaajillemme Tiina Tiilikalle ja Mirva Siltakorvelle hyvästä ja joustavasta ohjauksesta. Toivomme tästä opinnäytetyöstä olevan hyötyä yhteistyökumppaneillemme ja Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukselle. Suurin oivalluksemme opinnäytetyöstämme on, että kun ihminen ylittää pelkonsa, uhka muuttuu mahdollisuudeksi.

LÄHTEET

- Aaltonen, T., Heiskanen, E. & Innanen, P. 2003. Arvot yksilön ja yhteisön kehittäjänä. Porvoo: WSOY.
- Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Burgoyne, J. 1996. Creating a learning organization. Teoksessa: J. Enkenberg, M. Gustafsson & M. Kuittinen (toim.) Learning organization from theory to practice. Joensuu: Joensuu University, 13–22.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2010. Opetushallitus. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 25.3.2018]. Saatavana: http://www.oph.fi/download/131115_Esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2010.pdf
- Esiopetussuunnitelman perusteet. 2014. Opetushallitus. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 22.2.2018.] Saatavana: http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Eteläpohjalainen esiopetuksen opetussuunnitelma. 2016. [Verkkojulkaisu]. 1.8.2016. [Viitattu 7.3.2018]. Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/OIO1yc5un/Seinajoki_-_Esiopetuksen_opetussuunnitelma_2016.pdf
- Glesne, C. & Peshkin, A. 1992. Becoming qualitative researcher. An Introduction. London: Longman.
- HE 196/1994. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lastentarhanopettajaopistoissa annetun lain kumoamisesta.
- Hedegaard, M. 2009. Children's development from a cultural-historical approach: Children's activity in everyday local settings as foundation for their development. Mind, Culture and Activity 16 (1), 64–82 . [Viitattu 20.3.2018]. Saatavana: <https://pdfs.semanticscholar.org/c485/094725e15303429b8ca2f5db7adb1b994ced.pdf>
- Heino, T., Honkasalo, R., Kiesi, E., Koivisto, J., Koskinen, K., Nyssölä, K., Packalen. & Vähähyppä, K. 2011. Tieto- ja viestintäteknikka opetuskäytössä: Välineet, vaikuttavuus ja hyödyt. Tilannekatsaus toukokuu 2011. [Verkkojulkaisu]. PSWFolders Oy: Opetushallitus. Muistiot 2011:2. [Viitattu 9.3.2018]. Saatavana: http://www.oph.fi/download/132877_Tieto- ja_viestintateknikka_opetuskaytossa.pdf
- Helsingin yliopisto. Kasvatustieteiden kandidiohjelma: lastentarhanopettaja (suomenkielinen), kasvatustieteiden kandidaatti (3v.). [Verkkosivu]. [Viitattu 1.3.2018].

- Hietaranta, V. 2017. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävä varhaiskasvatus. Seinäjoki: VK koulutuspalvelut.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Huhtanen, E. 13.4.2017. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. [Ppt-esitys]. Mediakasvatusseura. [Viitattu 25.3.2018]. Saatavana: <https://www.sli-deshare.net/Mediakasvatusseura/mediakasvatus-varhaiskasvatuksessa>
- Joupin päiväkodin henkilökunta. Seinäjoen kaupunki. [Verkkosivu]. [Viitattu 30.3.2018]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/hoitopaikkojenesittely/jouppi-katajalaaksonalue/joupin-paivakoti/henkilokunta.html>
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Koivula, M. & Mustola, M. 2017. Varhaiskasvatuksen digiloikka ja muuttuva sukupolvijärjestys? Jännitteitä lastentarhanopettajien ja lasten kohtaamisissa digitaalisen teknologian äärellä. Kasvatus ja aika 11 (3), 37–50.
- Kupila, P. 2017. Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä: Työelämän muutoksissa. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 301–311.
- L 19.1.1973/36. Varhaiskasvatuslaki.
- L 21.8.1998/628. Perusopetuslaki.
- L 272/2005. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta.
- Lapset & media: kasvattajan opas. 2016. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja 3/2016 [Viitattu 22.3.2018]. Saatavana: <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/lapsetjamedia.pdf>
- Lastentarhanopettajan ammattietiikka. 2004. Lastentarhanopettajaliiton ammattieettisen työryhmän jäsenet. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 9.3.2018]. Saatavilla: <http://docplayer.fi/19534162-Lastentarhanopettajan-ammattietiikka.html>
- Masoumi, D. 2015. Preschool teachers' use of ICTs: Towards a typology of practice. [Verkkolehtiartikkeli]. Contemporary Issues In Early Childhood 16 (1), 5–17. [Viitattu 20.3.2018]. Saatavana Sage Journals- tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.

- Mediakasvatus kuntien varhaiskasvatuksessa. 2013. [Verkkajulkaisu]. Valtioneuvosto: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:10. [Viitattu 12.3.2018]. Saatavana: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75281/okm10.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. 2008. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Stakes ja opetusministeriön Mediamuffinssi –hanke. [Viitattu 20.2.2018]. [Saatavana: https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa_verkkoversio.pdf](https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa_verkkoversio.pdf)
- Meirän Vasu. 20.6.2017. Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma. Seinäjoen kaupunki, varhaiskasvatus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 7.2.2018]. Saatavana: http://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/varhaiskasvatuksenlomakkeet/2yPBJVqJX/Seinajoen_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_Meiran_vasu_2017.pdf
- Nikolopoulou, K. & Gialamas, V. 2015. ICT and play in preschool: early childhood teachers' beliefs and confidence. [Verkkolehtiartikkeli]. International Journal of Early Years Education 23 (4), 409–425. [Viitattu 19.3.2018]. Saatavana Ebsco Academic Search Elite –tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. Suuntaviivat varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. 2017:30. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 1.3.2018]. Saatavana: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018. Luonnos hallituksen esitykseksi varhaiskasvatustalaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 9.4.2018]. Saatavana: <http://minedu.fi/documents/1410845/4449678/Varhaiskasvatustalain+esittely+6-2-2018/0cafdb4a-1da1-4ebd-8fab-377012bcf0e9/Varhaiskasvatustalain+esittely+6-2-2018.pdf>
- Opetussuunnitelman ydinasiat. Ei päiväystä. Opetushallitus. [Verkkosivu]. [Viitattu 6.4.2018]. Saatavana: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako/perusopetus_nyt
- Pakanen, A. & Semi, R. 29.1.2015. Mitä on opetus päiväkodissa? Lastentarhanopettajaliitto. [Verkkosivusto]. [Viitattu 3.4.2018]. http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Uutiset?contentID=1408910537868&page_name=Opetus+p%C3%A4iv%C3%A4kodissa
- Pekkarinen, A. 2001. Tieto- ja viestintäteknikka lasten ja aikuisten viestinnässä varhaiskasvatuksen alueella. Teoksessa: M. Kangassalo (toim.) Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Edita Oyj, 78–92.

- Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatus. Ei päiväystä. Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen. TVT- ja liikuntakasvatuksen kehittämisen hanke 2016-2017. Julkaisematon hankesuunnitelma.
- Seinäjoen kaupunki. Joupin päiväkot. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 6.2.2018]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/hoitopaikkojenesittely/jouppi-katajalaaksonalue/jouppinpaivakoti/lapsiryhmat.html>
- Seinäjoen kaupunki. Katajalaakson päiväkot. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 6.2.2018]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/hoitopaikkojenesittely/jouppi-katajalaaksonalue/katajalaaksonpaivakoti/lapsiryhmat.html>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Edita Prima Oy. [Viitattu 19.3.2018]. Saatavana: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70095/kasvatus.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. 2016. Sosionomi (AMK) kompetenssit. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 16.4.2018.] Saatavana: <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>
- Sosiaalialan työvaliokunta. 23.11.2017. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 1.3.2018]. Saatavana: <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/7b605176-cddd-4bab-b0e4-3b99865d2fa2>
- Suoninen, A. 2014. Lasten mediabarometri 2013; 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkajulkaisuja 75, julkaisuja 149, Hybridit. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>
- Taituri-taidetoimintamalli. 2017. Seinäjoen kaupunki. [Verkkosivusto]. [Viitattu 7.3.2018.] Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/kulttuurijaliikunta/kulttuuripalvelut/taituri-taidetoimintamalli.html>
- Tella, S. 1997. Tietokoneperustaisesta opetuksesta verkostopohjaiseen oppimiseen. [Verkkolehtiartikkeli]. Helsinki: Kansanvalitusseura. Aikuiskasvatustieteellinen aikakauslehti 17/1997, 258-266. [Viitattu 5.3.2018]. Saatavana Elektra – palvelusta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Trinh, H. 2017. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstön näkemyksiä ja kokemuksia tieto- ja viestintäteknikan osaamisesta: Tieto- ja viestintäteknikka esiopetuksen toimintaympäristön kehittämishanke. Laurea. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 6.4.2018].

Saatavana: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123573/Trinh_Heidi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.uud.p. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 8.2.2018]. Saatavana: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

TVT –käsitteistöä. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Tampere: VirtuaaliAMK:n kehittämisyksikkö. [Viitattu 30.3.2018]. Saatavana: <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/041005/1081111669900/1085466728691/1085474063848/1085474078687.html>

Unicef, 1989. Yleissopimus lapsen oikeuksista. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 28.2.2018]. Saatavana: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/pub-lic/pdf/LOS_A5fi.pdf

Valtioneuvoston kanslia. 2015. Ratkaisujen Suomi: Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. [Viitattu 6.4.2018]. Saatavana: http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netiti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netiti.pdf.pdf

Vantaan kaupunki. 2015. Varhaiskasvatus: Tieto- ja viestintätekniikan pedagogisen käytön strategia. [Verkkojulkaisu]. Vantaa: Sivistystoimi/Varhaiskasvatus. [Viitattu 25.3.2018]. Saatavana: https://vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/123210_vaka-tvt-strategia-5.11-verkko.pdf

Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö. Ei päiväystä. Opetushallitus. [Verkkosivu]. [Viitattu 6.4.2018]. Saatavana: http://www.oph.fi/saadokset_ ja_ohjeet/lainsaadanto/varhaiskasvatus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Opetushallitus. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 25.3.2018]. Saatavana: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Opetushallitus. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 22.2.2018]. Saatavana: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Veličković, S. & Stošić, L. 2016. Preparedness of educators to implement modern information technologies in their work with preschool children. [Verkkolehtiartikkeli]. International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education 4 (1), 23–30. [Viitattu 19.3.2018]. Saatavana Ebsco Search Elite-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Välimäki, A-L., Lindberg, P. & Sulonen, H. 2002. Varttua: Varhaiskasvatus–tietotekniikka–vuorovaikutus. [Verkkójulkaisu]. Helsinki: Stakes. Aiheita 20/2002. [Viitattu 19.3.2018]. Saatavana: <http://www.stakes.fi/verkkójulkaisut/muut/Aiheita20-2002.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Haastattelukysymykset

LIITE 1. Tutkimuslupa

Asia	<p>Tutkimuslupa / Pajula Sara ja Pulliainen Petra</p> <p>Sara Pajula ja Petra Pulliainen opiskelevat Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja anovat tutkimuslupaa toteuttaakseen haastattelun kahdessa Seinäjoen päiväkodissa.</p> <p>Tutkimuksen aihe: Lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia tieto- ja viestintätekniikasta päiväkodeissa</p> <p>Tarkoituksena on selvittää, minkälaisia näkemyksiä lastentarhanopettajilla on tieto- ja viestintäteknisestä (digitaalisesta) kasvatuksesta. Lisäksi selvitetään, millaisia tieto- ja viestintätekniisiä menetelmiä lastentarhanopettajat käyttävät kasvatukseen.</p> <p>Aineistonkeruu toteutetaan teemahaastatteluna helmi- maaliskuun aikana. Haastattelut kerätään kahdeksalta päiväkodinopettajalta.</p> <p>Tutkielman arvioitu valmistumisaika kevät 2018.</p>	
Päätös	<p>Päätän myöntää tutkimusluvan edellyttäen, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista - tutkimuksessa saatujen tietojen osalta noudatetaan salassapitovelvollisuutta - tutkimuksessa yksittäiset henkilöt eivät saa olla tunnistettavissa - yksi kappale valmiista tutkimuksesta luovutetaan maksutta varhaiskasvatukselle - tutkijat antavat luvan julkaista tutkimuksensa sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla - tutkijat sitoutuvat esittelemään tutkimuksensa 	
Allekirjoitus	<p>Aija-Marita Näsänen, varhaiskasvatusjohtaja, p. 06 416 2151, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi</p>	
Oikaisu-vaatimusohje	<p>Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Kasvatus- ja opetuslautakunta, Kirkkokatu 6, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluessa siitä kun päätös on asetettu nähtäville kaupungin internetsivuilla. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä (7) päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana ja silloin kun päätös on annettu tiedoksi sähköisesti kolmantena (3) päivänä viestin lähettämisestä. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.</p>	
Julkisesti nähtävänä	<p>Varhaiskasvatustoimisto 29.1.2018</p>	
Tiedoksianto	<p>Kenelle Sara Pajula, Petra Pulliainen, aluejohtajat, Merja Suolahti</p> <p>Miten ☐ Lähetyt postitse saantitodistusta vastaan ☐ Luovutettu</p> <p>☒ Lähetyt sähköpostissa</p> <p>Tarja Siik, toimistosihteeri</p>	<p>Päivämäärä 26.1.2018</p> <p>☐ Lähetyt tavallisena kirjeenä ☐ Lähetyt sisäisessä postissa</p> <p>Vastaanottajan allekirjoitus</p>

LIITE 2. Saatekirje

Hyvä lastentarhanopettaja,

Opiskelemme Seinäjoen Ammattikorkeakoulussa Sosionomeiksi, ja selvitämme opinnäytetyössämme tieto- ja viestintäteknikkaa (TVT) varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettajan näkökulmasta. Haastattelun tarkoituksena on selvittää, millaisia näkemyksiä ja kokemuksia lastentarhanopettajalla on tieto- ja viestintäteknikasta, sekä miten he toteuttavat sitä.

Opinnäytetyö toteutetaan yksilohaastatteluna, johon menee aikaa noin 30-45 minuuttia. Haastattelut nauhoitetaan, jotta kysymykset on mahdollista kirjoittaa myöhemmin puhtaaksi, eli litteroida. Toimitamme kysymykset teille etukäteen.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Käsittelemme haastattelut anonymisti ja luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten, ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Tutkimus valmistuu kevään 2018 aikana. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus- julkaisuarkistossa. Toimitamme opinnäytetyön myös Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatukselle.

Kiitos yhteistyöstä!

Mikäli teille tulee jotain kysyttävää, vastaamme mielellämme teitä askarruttaviin kysymyksiin.

Petra Pulliainen petra.pulliainen@seamk.fi

Sara Pajula sara.pajula@seamk.fi

Kuva: Mediataitokoulu.fi

LIITE 3. Haastattelukysymykset

HAASTATTELURUNKO

TAUSTATIEDOT

Ikä

Sukupuoli

Koulutustausta

Kuinka kauan on työskennellyt lastentarhanopettajana?

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka VARHAISKASVATUKSESSA

Mitä laitteita käytät kasvatuksessa?

Mitä sovelluksia käytät kasvatuksessa?

Mitä menetelmiä hyödynnät tieto- ja viestintäteknikalla?

Millaisia pedagogisia tavoitteita asetat tälle kasvatukselle?

Millaista on opettaa lapsille tieto- ja viestintäteknikan menetelmiä?

NÄKEMYKSIÄ TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKASTA

Millainen merkitys TVT:llä on varhaiskasvatuksessa?

Minkä verran TVT:tä tulisi toteuttaa varhaiskasvatuksessa?

Miten käytät tieto- ja viestintäteknikkaa vapaa-ajallasi? kuinka paljon?

Miten näet kasvattajan ja vanhemman roolit/vastuut tässä asiassa?

Digilähetit vierailivat päiväkodeissa vuoden 2017 lopulla. Mitä oppia sait heiltä ja miten koit sen?

Mitä muuta koulutusta olet saanut TVT:stä osana varhaiskasvatusta?

Miten tieto- ja viestintäteknikkaa voitaisiin kehittää varhaiskasvatuksessa?

Millaisena näet tulevaisuuden TVT:n ja päiväkodin?